إذا أراد الله شيئا هيأ له أسبابه

الله ۋۇجۇدقا چىقارماقچى بولغان ئىشنىڭ سەۋەبلىرىنى ئۆزى ھازىرلاپ بېرىدۇ

شەھىد ئەنۋەر ئەۋلاقى (رەھىمەھۇللاھ)

تەرجىمە قىلغۇچى: مۇھاجىر نۇرۇللاھ

تۈركىستان ئىسلام پارتىيىسى ئىسلام ئاۋازى نەشرىياتى

إذا أراد اللّه شيئا هيأ له أسبابه

اللّٰه ۋۇجۇدقا چىقارماقچى بولغان ئىشنىڭ سەۋەبلىرىنى ئۆزى ھازىرلاپ بېرىدۇ

شەھىد ئەنۋەر ئەۋلاقى (رەھىمەھۇللاھ)

تەرجىمە قىلغۇچى: مۇھاجىر نۇرۇللاھ

تۈركىستان ئىسلام پارتىيىسى ئىسلام ئاۋازى نەشرىياتى

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

الله قا چەكسىز ھەمدۇ-سانالار بولسۇن، دۇرۇت ۋە سالاملار يولباشچىمىز مۇھەممەد ﷺ گە، ئۇ زاتنىڭ ئائىلە-تاۋابىئاتلىرىغا ۋە بارچە ساھابىلىرىگە بولسۇن!

ئەزىز قېرىنداشلار! الله نىڭ سالامى، رەھمەت ۋە بەرىكەتلىرى سىلەرگە بولسۇن.

«الله ۋۇجۇدقا چىقارماقچى بولغان ئىشنىڭ سەۋەبلىرىنى ئۆزى ھازىرلاپ بېرىدۇ» تېمىسىدىكى مەزكۇر لېكسىيە ئىبنى ئەسىرنىڭ **«الكامل في التاريخ»** ناملىق كىتابىدىكى سۆزلىرىدىن ئېلىنغان. ئۇ كىشى: «الله ۋۇجۇدقا چىقارماقچى بولغان ئىشنىڭ سەۋەبلىرىنى ئۆزى ھازىرلاپ بېرىدۇ» دېگەن. بىز مانا مۇشۇ قائىدە ئاساسىدا «الله تائالا ئىسلام ئۇممىتىگە ياردەم بېرىدۇ» دېگەن تېمىدا قىسقىچە توختالماقچىمىز. چۈنكى بۈگۈنكى رېئاللىقىمىزدا الله نىڭ غەلىبە قازىنىشىمىز ئۈچۈن ئۇنىڭ سەۋەبلىرىنى ھازىرلاپ بېرىۋاتقانلىقىغا شاھىد بولماقتىمىز.

تۇنجى سۆزىمىز شۇكى، الله تائالا بۇ ئۇممەتكە ياردەم بېرىشنى ۋەدە قىلغانمۇ؟ ئەلۋەتتە شۇنداق. الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿**وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ۝إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ۝**﴾ «بىز لەۋھۇلمەھپۇزدا (ئەزەلدە) يازغاندىن كېيىن، (داۋۇدقا نازىل قىلىنغان) زەبۇردا زېمىنغا (يەنى جەننەت

زېمىنغا) ھەقىقەتەن مېنىڭ ياخشى بەندىلىرىم ۋارىسلىق قىلىدۇ دەپ يازدۇق [105]. بۇ (قۇرئان) دا اللہ قا ئىبادەت قىلغۇچى قەۋم ئۈچۈن (خەۋەرلەر، ۋەز-نەسىھەتلەردىن) ئەلۋەتتە يېتەرلىك بار [106]»①. مانا بۇ الله نىڭ سەيىيدىمىز داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا زەبۇردا نازىل قىلىنغان ۋەدىسىدۇر.

الله تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ۝إِنَّهُمْ لَهُم الْمَنْصُورُونَ۝وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ۝﴾ «بىزنىڭ پەيغەمبەر بەندىلىرىمىز ھەققىدىكى سۆزلىرىمىز ئالدىنئالا ئېيتىلغان [171]. ئۇلار چوقۇم نۇسرەت تاپقۇچىلاردۇر [172]. بىزنىڭ قوشۇنىمىز چوقۇم غەلىبە قىلغۇچىلاردۇر [173]»②. بۇمۇ ھەم الله نىڭ پەيغەمبەرلەرگە ياردەم بېرىدىغانلىقى، الله نىڭ قوشۇنلىرىنىڭ زەپەر قۇچىدىغانلىقى ۋە ئۇممەتنىڭ غەلىبە قازىنىدىغانلىقى ھەققىدىكى الله نىڭ ۋەدىسىدۇر.

الله تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ «ئۇلار الله نىڭ نۇرىنى (يەنى الله نىڭ دىنىنى ۋە نۇرلۇق شەرىئىتىنى) ئېغىزلىرى بىلەن ئۆچۈرۈۋەتمەكچى بولىدۇ، كاپىرلار يامان كۆرگەن تەقدىردىمۇ، الله ئۆزىنىڭ نۇرىنى مۇكەممەل قىلغۇچىدۇر (يەنى ئۆزىنىڭ دىنىنى ئاشكارىلىغۇچىدۇر)»③. كاپىرلار ئۆچ كۆرگەن تەقدىردىمۇ، الله نىڭ

① سۈرە ئەنبىيا 105- ۋە 106- ئايەت.
② سۈرە سافقات 171- ئايەتتىن 173- ئايەتكىچە.
③ سۈرە سەف 8- ئايەت.

دىنى يەر يۈزىگە تارايدۇ، بۇ بولسا الله نىڭ ۋەدىسىدۇر. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا﴾ «مۇسا ئۆز قەۋمىگە: <الله تىن مەدەت تىلەڭلار، سەۋر قىلىڭلار> دېدى»[1]. بۇ ئايەتتە مۇسا ئەلەيھىسسالام بەنى ئىسرائىلنى الله تىن ياردەم سوراشقا بۇيرۇغان. پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دېگەن: «واستعن بالله ولا تعجز» «الله تىن ياردەم تىلىگىن، ئاجىزلىق قىلمىغىن»[2].

ئۇتۇق قازىنىش ئۈچۈن سەۋر قىلىش لازىم، چۈنكى ئۇتۇق قازىنىش سەۋر تەلەپ قىلىدۇ. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾ «الله تىن مەدەت تىلەڭلار، سەۋر قىلىڭلار، يەر يۈزى ھەقىقەتەن الله نىڭ مۈلكىدۇر، (الله) ئۇنىڭغا بەندىلىرىدىن ئۆزى خالىغان كىشىلەرنى ۋارىس قىلىدۇ؛ ياخشى ئاقىۋەت تەقۋادارلارغا مەنسۇپ»[3]. زېمىنغا الله ئىگىدارچىلىق قىلىدۇ، ئاسمان-زېمىنلاردىكى بارچە نەرسىلەر الله نىڭ تەسەررۇپاتىدۇر. گەرچە بۈگۈن ئۈستۈنلۈك كاپىرلار تەرەپتە بولسىمۇ، ئاخىرقى غەلىبە تەقۋادارلارغا مەنسۇپتۇر. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾ «ياخشى ئاقىۋەت تەقۋادارلارغا مەنسۇپ»[4]. تارىخ كىتابلىرىغا قارايدىغان بولساق ئاخىرقى غەلىبە تەقۋادار مۆئمىنلەر تەرەپتە بولغان.

[1] سۈرە ئەئراف 128- ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

[2] ئەھمەد توپلىغان، ئەلبانى «سەھىھ» دېگەن.

[3] سۈرە ئەئراف 128- ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

[4] سۈرە ئەئراف 128- ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْناً يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئاً وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ «الله ئىچىڭلاردىكى ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغان كىشىلەرگە، ئۇلاردىن بۇرۇن ئۆتكەنلەرنى زېمىندا ھۆكۈمران قىلغاندەك، ئۇلارنىمۇ چوقۇم ھۆكۈمران قىلىشنى، ئۇلار ئۈچۈن تاللىغان دىنىنى چوقۇم مۇستەھكەم قىلىپ بېرىشنى ۋە ئۇلارنىڭ قورقۇنچىسىنى ئامانلىققا ئايلاندۇرۇپ بېرىشنى ۋەدە قىلدى، ئۇلار ماڭا ئىبادەت قىلىدۇ، ماڭا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەيدۇ، شۇ ۋەدىدىن كېيىن كاپىر بولغانلار الله نىڭ ئىتائىتىدىن چىققۇچىلاردۇر [55]»[1].

الله تائالا ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەل قىلغان كىشىلەرنى زېمىندا ئورۇنباسار قىلىدىغانلىقىنى ۋەدە قىلغان بولۇپ، ئورۇنباسار بولۇش ئۈچۈن ئىمان ۋە ياخشى ئەمەللەر بولۇشى كېرەك. الله تائالا بۇ ئۈممەتكە ياردەم بېرىدىغانلىقىنى بىر قانچە ئايەتتە ۋەدە قىلغان. ئەنە شۇ ئايەتلەر الله نىڭ بۇ ئۈممەتكە ياردەم بېرىدىغانلىقىغا دەلىل بولۇشقا يېتەرلىكتۇر.

ئۇنداقتا دىققەت نەزىرىمىزنى پەيغەمبەر ﷺ نىڭ بۇ ئۈممەتنىڭ غەلىبە قازىنىدىغانلىقىنى ۋەدە قىلغان بىر قىسىم ھەدىسلىرىگە

[1] سۈرە نۇر 55 ـ ئايەت.

قارىتايلى.

پەيغەمبەر ﷺ كەلگۈسىدىن قىسقىچە بېشارەت بېرىدىغان بىر ھەدىستە مۇنداق دېگەن: «ستكون فيكم النبوة ما شاء اللَّه أن تكون، ثم ينزعها اللَّه إذا شاء أن ينزعها، ثم تكون خلافة راشدة فتكون فيكم ما شاء اللَّه أن تكون ثم ينزعها اللَّه إذا شاء أن ينزعها، ثم تكون ملكا عضوضا فتكون فيكم ما شاء اللَّه أن تكون ثم ينزعها اللَّه إذا شاء أن ينزعها، ثم تكون ملكا أو حكما جبريا فتكون فيكم ما شاء اللَّه أن تكون ثم ينزعها اللَّه إذا شاء أن ينزعها، ثم تكون خلافة على منهاج النبوة» «سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا الله خالىغان مۇددەتكىچە پەيغەمبەرلىك داۋام قىلىدۇ، ئاندىن الله ئۇنى خالىغان مۇددەتتە تارتىۋالىدۇ. ئاندىن كېيىن پەيغەمبەرنىڭ يولىدا ماڭغان خەلىپىلىك مەيدانغا كېلىدۇ ۋە الله خالىغان مۇددەتكىچە داۋام قىلىدۇ، ئاندىن الله ئۇنى خالىغان ۋاقىتتا تارتىۋالىدۇ. ئاندىن كېيىن زالىم پادىشاھلىق تۈزۈمى بولىدۇ ۋە الله خالىغان ۋاقىتقىچە داۋام قىلىدۇ، ئاندىن الله ئۇنى خالىغان ۋاقىتتا تارتىۋالىدۇ. ئاندىن كېيىن پادىشاھلىق تۈزۈمى ياكى زوراۋان ھاكىم بارلىققا كېلىدۇ ۋە الله خالىغان ۋاقىتقىچە داۋام قىلىدۇ، ئاندىن الله ئۇنى خالىغان ۋاقىتتا تارتىۋالىدۇ. ئاندىن كېيىن پەيغەمبەرنىڭ يولى ئۈستىدە ماڭىدىغان خەلىپىلىك تۈزۈمى بارلىققا كېلىدۇ». [1]

تۆۋەندە مانا بۇ تارىخنى قىسقىچە بايان قىلىپ ئۆتىمىز.

[1] ئەھمەد توپلىغان، ئەلبانى «سەھىھ» دېگەن.

بىرىنچى باسقۇچ

پەيغەمبەر مۇھەممەد ﷺ نىڭ پەيغەمبەرلىك باسقۇچى. ئاندىن كېيىن ئەبۇ بەكرى سىددىق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن باشلىنىپ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدا ئاخىرلاشقان توغرا يولدا ماڭغۇچى خەلىپىلىك باسقۇچى. ئاندىن مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبۇ سۇفيان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن باشلانغان ئىسلامىي پادىشاھلىق باسقۇچى. بۇ باسقۇچتا ئۇمەۋىيلەر دۆلىتى بىر ئەسىرگە يېقىن داۋام قىلىپ، ئارقىدىنلا ئابباسىيلار دۆلىتى قۇرۇلغان ۋە ئوخشاشلا پادىشاھلىق باسقۇچىدا داۋام قىلغان. ئاندىن كېيىن كۆرۈنۈشتە ئابباسىيە خەلىپىلىكىنىڭ باشقۇرۇشى ئاستىدا ھۆكۈم ئىجرا قىلىدىغان بىر قانچە كىچىك پادىشاھلىقلار بارلىققا كەلگەن.

ئوسمانىيلار دەسلىپىدە «سۇلتان» نامى بىلەن ئوتتۇرىغا چىقىپ، بىر مەزگىلدىن كېيىن خەلىپىلىك نامىنى قوللانغان. بۇ باسقۇچ كىشىلەرگە قاتتىق قوللۇق قىلىدىغان زالىم پادىشاھلىق باسقۇچى بولغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار ئومۇمىي ھالەتتە الله نىڭ كىتابى بىلەن ھۆكۈم قىلىپ ئۇممەتكە مەنپەئەتلىك ئىشلارنى ۋۇجۇدقا چىقىراتتى، الله يولىدا جىھاد قىلىپ ئىسلام چېگرالىرىنى قوغدايتتى، ئۇممەتنىڭ مۇقەددىساتلىرىنى قوغداپ مۇسۇلمانلارنىڭ مەنپەئىتىگە كۆڭۈل بۆلەتتى ۋە الله نىڭ جازا بەلگىلىمىلىرىنى ئىجرا قىلاتتى. لېكىن قىسمەن ۋاقىتلاردا زۇلۇم ۋە ناھەقچىلىك يۈز بېرىپ قالاتتى. ئاندىن كېيىن پادىشاھلىق بىلەن ئاتالغان زوراۋان

ھۆكۈمرانلار بارلىققا كەلدى. يەنى كىشلەرگە زوراۋانلىق قىلىدىغان، بىز بۈگۈنكى رېئاللىقىمىزدا كۆرۈۋاتقان دىكتاتورا پادىشاھلىق تۈزۈمى بارلىققا كەلدى.

ئىسلام خىلاپىتى يىقىلىپ، ئىسلام ئۈممىتى بىر قانچە كىچىك دۆلەتلەرگە بۆلۈنۈپ كەتتى. نەتىجىدە، ھەربىر دۆلەت ئۆز تەۋەلىكىدىكى ئىشلار بىلەنلا مەشغۇل بولۇپ، ئۈممەتنى بىرلەشتۈرۈشكە ھەرىكەت قىلمىدى ۋە تىرىشمىدى؛ باشقا دىندىكىلەرنى ئىسلامغا چاقىرمىدى؛ ئىلگىرىكى خەلىپىلەر زامانىدا پەيسىللىك قوشۇنلارنى ئەۋەتىپ تۇرغاندەك، قوشۇنلارنى ئەۋەتمىدى.

فىقھشۇناس ئالىملارنىڭ بىرى مۇنداق دېگەن: «بىر يىلدا ئەڭ ئاز بولغاندىمۇ بىر ياكى ئىككى قېتىم دۈشمەنگە قارشى قوشۇن ئەۋەتىش خەلىپىنىڭ ئۈستىگە ۋاجىبتۇر. خەلىپىلەر (ئىلگىرىكى ۋاقىتلاردا) رۇملۇقلارغا قارشى جىھاد قىلىش ئۈچۈن بىز ھازىر ئىستانبۇل دەپ ئاتاۋاتقان رىم ئىمپېرىيىسىنىڭ پايتەختى قۇستانتىنىيىگە ياز ۋاقىتلاردا قوشۇن ئەۋەتەتتى. ئۇلار بۇنى **«بالصوائف»** <يازلىق قوشۇن> دەپ ئاتايتتى».

مۇشۇ باسقۇچتىن كېيىن نېمە ئىش يۈز بېرىدۇ؟

پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دېگەن: «ثم تكون خلافة على منهاج النبوة» «ئاندىن كېيىن پەيغەمبەرنىڭ يولى ئۈستىدە ماڭىدىغان خەلىپىلىك تۈزۈمى بارلىققا كېلىدۇ».[①] پەيغەمبەرنىڭ يولى

[①] ئەھمەد توپلىغان، ئەلبانى «سەھىھ» دېگەن.

ئۇستىدە ماڭىدىغان خەلىپىلىك تارىختا بولىدىغان ئەڭ ئاخىرقى خەلىپىلىك بولۇپ، بۇ ھەدىستە الله نىڭ بۇ ئۇممەتكە غەلىبە ئاتا قىلىدىغانلىقى ۋەدە قىلىنغان.

يەنە بىر ھەدىستە پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دېگەن: «فيبلغ هذا الدين ما بلغ الليل والنهار ولا يترك اللّٰه بيت مدر ولا وبر إلا أدخله اللّٰه الإسلام» «كېچە ۋە كۈندۈز يېتىپ بارغان جايلارغا بۇ دىنىنىڭ دەۋىتىمۇ يېتىپ بارىدۇ. الله تائالا بىرەر ئۆي ۋە بىرەر چېدىرمۇ قالدۇرماي ئۇنىڭغا ئىسلامنى كىرگۈزىدۇ».[1] ھەدىسنىڭ مەنىسى شۇكى، كېچىنىڭ قاراڭغۇلۇقى ۋە كۈندۈزنىڭ يورۇقلۇقى يەتكەن جايلارغا ئىسلام دىنى يېتىپ بارىدۇ دېگەنلىك بولىدۇ. ئويلاپ بېقىڭ! بۇ دۇنيادا كېچە-كۈندۈز بولمايدىغان بىرەر جاي بارمۇ؟

دېمەك، يېقىن كەلگۈسىدە ئىسلام دىنى پۈتكۈل زېمىنغا تارقىلىدۇ. يەنى، شەھەر ۋە يېزا-قىشلاقلاردىكى ھەربىر ئۆيگە ئىسلام دىنى كىرىدۇ. ئىسلام دەۋىتى يەر يۈزىدىكى ھەربىر ئۆيگە ئەزىز كىشىنى تېخىمۇ ئەزىز، خار كىشىنى تېخىمۇ خار قىلىپ يېتىپ بارىدۇ. الله تائالا ئىسلام ئارقىلىق ئەزىز كىشى ۋە ئۇنىڭ ئەھلىنى ئەزىز قىلىدۇ، شېرىك ۋە ئۇنىڭ ئەھلىنى خار قىلىدۇ. يەنى، كەلگۈسىدە ئىسلام دىنى ئىسلامنى تاللىغان كىشىلەرنى الله نىڭ ئەزىزلىككە ئېرىشتۈرۈپ ئەزىز قىلىشى، خار كىشىلەرنى فەتھى ئارقىلىق ئىسلامغا بويسۇندۇرۇپ خار قىلىشى بىلەن

[1] ئەھمەد توپلىغان، ھاكىم «سەھىھ» دېگەن.

ھەربىر ئۆيگە كىرىدۇ. دېمەك، بۇ ھەدىس ئىسلام دەۋىتىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك تارايدىغانلىقىدىن بېشارەت بېرىدۇ.

بەزىدە كاللىمىزغا «ئىسلام دەۋەت شەكلىدە تارقالسىمۇ، لېكىن زېمىننىڭ ھەممىسىگە الله نىڭ ھۆكمىنى ئىجرا قىلىدىغان ھاكىم سۇپىتىدە يېتىپ بارمايدۇ» دېگەن خىيال كېلىپ قېلىشى مۇمكىن. ئەمەلىيەتتە ئۇنداق ئەمەس. مۇنۇ ھەدىس بۇنى تېخىمۇ ئوچۇقلاشتۇرۇپ بېرىدۇ: «إن اللَّه زوى لي الأرض فرأيت مشارقها ومغاربها وإن أمتي سيبلغ ملكها ما زوى لي منها» «شۈبھىسىزكى، الله تائالا ماڭا زېمىننى قاتلاپ كۆرسەتتى، مەن زېمىننىڭ مەشرىق ۋە مەغرىبلىرىنى كۆردۈم. ھەقىقەتەن ئۈممىتىمنىڭ پادىشاھلىقى ماڭا كۆرسىتىلگەن يەرلەرگىچە يېتىپ بارىدۇ».① ئەۋۋەلقى ھەدىس دەۋەتنى، ئىككىنچى ھەدىس پادىشاھلىقنى كۆرسىتىدۇ. يەنى، دەۋەت پۈتكۈل زېمىنغا يېتىپ بارغاندەك، پادىشاھلىقمۇ پۈتكۈل زېمىنغا يېتىپ بارىدۇ.

يۇقىرىقى ھەدىسلەر كاتتا خۇشاللىقلاردىن بېشارەت بېرىدۇ. ئەنە شۇ خۇش بېشارەتلەر بەزىدە ئۈممەتنىڭ كەڭرىچىلىك ۋاقىتلىرىدا يۈز بەرسە، يەنە بەزىدە قىيىنچىلىق شارائىتلىرىدا يۈز بېرىدۇ. بېشارەتتىن بەزى كىشىلەر خۇشال بولۇپ دىللىرى يايراپ كەتسە، بەزى كىشىلەر بۇ ۋەدە ۋە بېشارەتلەر رېئاللىققا ئۇدۇل كەلمىدى دەپ ئويلاپ پىتنىگە چۈشۈپ قالىدۇ.

① مۇسلىم توپلىغان.

مەسىلەن، ساھابىلەر خەندەك كولاۋېتىپ چوڭ قورام تاشقا دۇچ كەلگەندە، رەسۇلۇللاھ ﷺ ئۇلارغا كاتتا فەتھىلەردىن خۇش بېشارەت بەرگەنىدى. ۋاھالەنكى، ئۇلار شۇ ۋاقىتتا قۇرەيش، غەتپان ۋە يەھۇدىيلار تەرىپىدىن مەدىنە ئىچىدە مۇھاسىرىدە قالغان ئىدى. دەل شۇ ۋاقىتتا بىر مۇناپىق «بىرەرىمىز خاتىرجەم ھاجەتكىمۇ بارالمايۋاتساق مۇھەممەد بىزگە پارس ۋە رۇمنىڭ فەتھىسىدىن خەۋەر بېرىۋاتىدۇ» دەپ پىتنىگە چۇشكەن ئىدى.

بۇ بېشارەتلەر كىشىلەر سىنىلىدىغان بىر ئىمتىھاندۇر. مۇئمىن كىشى بۇنداق بېشارەتلەردىن خۇشال بولىدۇ ۋە «بۇ الله ۋە ئۇنىڭ رەسۇلى بىزگە ۋەدە قىلغان ئىشتۇر، الله ۋە ئۇنىڭ رەسۇلى راس ئېيتقان، بۇ الله نىڭ ۋەدىسىدۇر، الله ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلمايدۇ» دەيدۇ. ئەمما مۇناپىقلار «ماۋۇ سۆز مەنتىقىگە ئۇيغۇن ئەمەس، ئاۋۇ سۆز رېئاللىققا ئۇيغۇن ئەمەس، بۇ خام خىيال، سىلەر چۈش كۆرۈۋاتىسىلەر. ئۇممەت مۇشۇنداق ئاجىز ھالدا، ياۋروپا ۋە ئامېرىكا بولسا تەرەققىي قىلىپ كەتكەن تۇرسا، ياۋروپا ۋە ئامېرىكىنىڭ ئالەم بوشلۇقىغا چىققانلىق خەۋەرلىرىنى كۆپ ئاڭلاۋاتىسىلەرغۇ!؟ بۇ بولسا راھمان تائالانىڭ ئەرشىنىڭ ئۇستىدىغۇ؟!» دېيىشىدۇ. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا﴾ «بىز (مىسىر) زېمىنىدا بوزەك قىلىنغانلارغا مەرھەمەت قىلىشنى ئىرادە قىلىمىز»[1]. الله تائالا

[1] سۇرە قەسەس 5 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

بوزەك ئېتىلگەنلەرگە ياخشىلىق قىلىدۇ. بوزەك ئېتىلگەن كىشى پەقەت ئۆزىدىن كۈچلۈك دۈشمەن مەۋجۇد بولغان ۋاقىتتا ئاندىن بوزەك ئېتىلگەن بولىدۇ. اللە نىڭ نېئمىتىنىڭ مۆئمىنلەردە تەجەللى تېپىشى ئۈچۈن، مۆئمىنلەر قورالى ۋە سانى ئاز، تەييارلىقى ئاجىز هالەتتە قىلىنىدۇ. يەنى، تاقىتىنىڭ يېتىشىچە تەييارلىق قىلىدۇ. چۈنكى، جەڭ تەڭمۇ-تەڭ كۈچ سېلىشتۇرمىسى بولغان بولسا ئىدى، كىشلەر غەلىبىنى پەقەت دۇنيالىق سەۋەبلەرگىلا باغلىۋالغان بولاتتى ۋە «كۈچلۈك ئەسكىري تەلىم-تەربىيە ياكى زامانىۋى قوراللار سەۋەبلىك غەلىبە قازاندۇق» دەيتتى.

لېكىن مۇسۇلمان بىلەن كاپىر دۈشمەن ئارىسىدا چوڭ پەرق مەۋجۇد. شۇنداق بولغاندىلا اللە نىڭ مۇسۇلمانلارغا ئېھسان قىلىش يۈزىسىدىن غەلىبە ئاتا قىلغانلىقى نامايان بولىدۇ. اللە تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ**﴾ «اللە نىڭ ئىرادىسى بىلەن ئاز جامائە كۆپ جامائە ئۈستىدىن غەلىبە قىلىدۇ»[①].

شۇ سەۋەبتىن اللە تائالا مۇسا ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولغان مۆئمىنلەرنى ئاجىز، فىرئەۋننى بولسا ئۆز زامانىسىدىكى كىشىلەرگە چوڭچىلىق قىلغۇچىلاردىن قىلدى. اللە تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿**إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلا فِي الأَرْضِ**﴾ «شۈبھىسىزكى، پىرئەۋن (مىسىر) زېمىنىدا (زومىگەرلىكتە)

---

① سۈرە بەقەرە 249- ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

ھەددىدىن ئاشتى»[1]. اللە تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى﴾ «پىرئەۋن مەن سىلەرنىڭ بۈيۈك پەرۋەردىگارىڭلار بولىمەن دېدى»[2]. اللە تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ۝وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُم مَّا كَانُوا يَحْذَرُونَ۝﴾ «بىز (مىسىر) زېمىنىدا بوزەك قىلىنغانلارغا مەرھەمەت قىلىشنى ئىرادە قىلىمىز، ئۇلارنى يولباشچىلاردىن قىلىشنى، ئۇلارنى پىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ (مۈلكىگە) ۋارىس قىلىشنى ئىرادە قىلىمىز [5]. ئۇلارنى مىسىر زېمىنىدا كۈچ ـ قۇۋۋەتكە ئىگە قىلماقچىمىز، بىز پىرئەۋنگە، (ۋەزىرى) ھامانغا ۋە ئۇلارنىڭ قوشۇنىغا ئۇلار (يەنى بوزەك قىلىنغانلار) دىن قورقىدىغان نەرسىنى (يەنى بەنى ئىسرائىلنى مىسىرغا ھۆكۈمران قىلىشنى) كۆرسىتىمىز [6]» [3].

يۇقىرىقى ھەدىسلەردىن ياردەمنىڭ ئەمەلگە ئاشىدىغانلىقىنى تونۇپ يېتەلەيمىز. مۇئمىن كىشى اللە نىڭ بۇ ئۇممەتكە چوقۇم ياردەم بېرىدىغانلىقىغا، بۇ ئۇممەتنىڭ يېقىن كەلگۈسىدە دۇنيادىكى پۈتكۈل دۈشمەنلىرى ئۈستىدىن غەلىبە قىلىدىغانلىقىغا جەزم قىلىشى كېرەك. لېكىن «قاچان؟» دېگەن سوئال تۇغۇلىدۇ. بەزى كىشىلەر «چوقۇم غەلىبە قىلىدىغانلىقىمىزغا ئىشەندۇق، لېكىن غەلىبە ناھايىتى يىراق.

---

[1] سۈرە قەسەس 4 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە نازىئات 24 ـ ئايەت.
[3] سۈرە قەسەس 5 ـ ۋە 6 ـ ئايەت.

ئۇممەت ئىنتايىن ئاجىز ۋە بۆلۈنمە ھالەتتە، دۈشمەن ئىنتىپاقلاشقان، ھوقۇق ۋە ئەسكىرىي كۈچ ئۇلارنىڭ قولىدا. شۇڭا بۇنداق ئاجىز ھالەتتە غەلىبە قىلالىشىمىز مۇمكىن ئەمەس» دېيىشى مۇمكىن. بىز ئېيتىمىزكى، (الله ئەڭ ياخشى بىلگۈچىدۇر) الله نىڭ ئىزنى بىلەن غەلىبە يېقىندۇر، غەلىبىنىڭ يىراق ئەمەس بەلكى يېقىن ئىكەنلىكى ھەققىدە بىزگە بېرىلگەن خۇش بېشارەت ۋە دەلىللەرنى الله نىڭ ئىزنى بىلەن بايان قىلىپ ئۆتىمىز.

بىرىنچى مىسال

الله ۋۇجۇدقا چىقارماقچى بولغان ئىشنىڭ سەۋەبلىرىنى ئۆزى ھازىرلاپ بېرىدۇ، الله تائالا بۇ ئۇممەتكە غەلىبە قازىنىش سەۋەبلىرىنى ھازىرلاپ بېرىدۇ. بۇنىڭ ئۈچۈن تارىختىن بىرقانچە مىساللارنى كەلتۈرۈپ، ئاندىن بۈگۈنكى رېئاللىقىمىزغا نەزەر سالىمىز.

رەسۇلۇللاھ ﷺ مەككىدە ئۆز قەۋمىنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىپ، ئۆز قەۋمى بولغان قۇرەيشلەرنىڭ ياردەم بەرمەيدىغانلىقىغا كۆزى يەتكەن ۋاقىتتا باشقا قەبىلىلەردىن ياردەم سورىغان. مۇسۇلمانلارغا بولغان بېسىم ۋە زۇلۇم يۇقىرى پەللىگە چىققاندا، ئۆزى ۋە ساھابىلىرىگە چىقىش يولى ئىزدەش ئۈچۈن بىر بۆلۈك ساھابىلەرنى ھەبەشىستانغا يولغا سالغان. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: **﴿وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا﴾** «<پەرۋەردىگارىم! مېنى (قەبرەمگە) ئوڭۇشلۇق كىرگۈزگىن،

(قەبرەمدىن) ئوڭۇشلۇق چىقارغىن، ماڭا دەرگاھىڭدىن ھەقكە ياردەم بېرىدىغان قۇۋۋەت ئاتا قىلغىن> دېگىن»[1]. الله تائالا پەيغەمبەر ﷺ گە مۇشۇ دۇئانى ئۆگەتكەن، چۈنكى دۆلەت قۇرۇش ئىشى كۈچ ـ قۇۋۋەتسىز ۋۇجۇدقا چىقمايدۇ. مەككىدىكى ھالەتتە دۆلەت قۇرۇش مۇمكىن ئەمەس ئىدى، الله تائالا شۇ سەۋەبتىن پەيغەمبەر ﷺ گە «ماڭا دەرگاھىڭدىن ھەقكە ياردەم بېرىدىغان قۇۋۋەت ئاتا قىلغىن» دەپ دۇئا قىلىشنى ئۆگەتكەن.

رەسۇلۇللاھ ﷺ تائىفقا بارغان ۋاقىتتا رەبىئە، مۇزەر ۋە سەقىف قەبىلىلىرىنى ئىسلامغا دەۋەت قىلغان. بۇ قەبىلىلەر ھەر يىلى مەككىگە كېلىپ جاھىلىيەت قائىدىلىرى بويىچە ھەج ۋە ئۆمرە قىلاتتى. رەسۇلۇللاھ ﷺ ئۇلارنىڭ قېشىغا چىقىپ قاتتىق ئەزىيەتكە ئۇچراپ: «ماڭا جاي بەرگەن ۋە ياردەم بەرگەن كىشىگە جەننەت بولسۇن!» دېگەن.

الله تائالا مەلۇم بىر يىلى خەزرەج قەبىلىسىدىن بىر بۆلۈك كىشىلەرنىڭ (ھەجگە) كېلىشىنى تەقدىر قىلدى. خەزرەج ۋە ئەۋس قەبىلىسى يەمەننىڭ ئەزدى قەبىلىسىدىن مەدىنىگە كۆچۈپ كەلگەن كىشىلەر ئىدى. گەرچە ئۇلار بىر دادىنىڭ بالىلىرى بولسىمۇ، لېكىن ۋاقىت ئۇزارغانسېرى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا قەبىلىۋازلىق جەڭلىرى قوزغىلىپ تۇراتتى. ئۇلارنىڭ مەدىنىدىكى بەنى قەينۇقا، بەنى نەزىر ۋە بەنى قۇرەيزەدىن ئىبارەت

---

[1] سۈرە ئىسرا 80 ـ ئايەت.

ئۈچ دانە يەھۇدىي قەبىلىلىرى بىلەن قوشنىدارچىلىق مۇناسىۋىتى بار ئىدى. يەھۇدىيلار كىتاب ۋە پەيغەمبەرلىككە دائىر ئىلىملەرنى بىلەتتى.

ئەرەبلەرگە كەلسەك، ئۇلار جاھىلىيەتتە ئىلىمسىز خەلق بولۇپ، پەيغەمبەرلەر ۋە پەيغەمبەرنىڭ كېلىدىغانلىقى توغرىسىدا ھېچنەرسە بىلمەيتتى.

الله تائالا مەدىنىدىكى ئەرەبلەرنى يەھۇدىيلار ئوقۇۋاتقان بەزى سۆزلەرنى ئاڭلايدىغان ئەۋزەللىككە ئىگە قىلغان بولۇپ، شۇ سەۋەبتىن ئومۇمىي كىشىلەرنىڭ ئېڭىدا پەيغەمبەر كېلىدىغانلىقى ۋە پەيغەمبەرلەرگە ئالاقىدار بەزى چۈشەنچىلەر شەكىللەنگەن ئىدى.

مەدىنىدىكى يەھۇدىيلار ئەرەبلەرگە تەھدىت سېلىپ: «پەيغەمبەر چىقىشقا ئاز قالدى. بىز ئاشۇ پەيغەمبەرگە ئەگىشىپ سىلەرنى ئاد ۋە ئىرەم قەۋمىنى ئۆلتۈرگەندەك قىرىپ تاشلايمىز» دەپ تەھدىت سالاتتى. ئەرەبلەر ئارىسىدا ئىختىلاپ يۈز بەرگەندە، يەھۇدىيلار: «سىلەرگە ھالاكەتچىلىك بولسۇن! بىز يېقىن كەلگۈسىدە پەيغەمبەر بىلەن بىرگە سىلەرگە قارشى چىقىپ، ئاد ۋە ئىرەم قەۋمى ئۆلتۈرۈلگەندەك، سىلەرنى ئۆلتۈرۈپ تاشلايمىز» دەيتتى. شۇ سەۋەبتىن خەزرەج قەبىلىسىدىن بىر بۆلۈك كىشىلەر مەككىگە يېتىپ كېلىپ، شۇ يەردە بىر پەيغەمبەر چىققانلىق خەۋىرىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن قەسەم ئىچىپ تۇرۇپ: «بۇ كىشى بىزگە يەھۇدىيلار سۆزلەپ بەرگەن پەيغەمبەر شۇ ئىكەن، ئۇلار

بىزدىن بۇرۇن ئىمان ئېيتىۋالىسۇن. يەھۇدىيلار پەيغەمبەرگە ئەگىشىپ بىزنى ئۆلتۈرىدىغانلىقى بىلەن تەھدىت سالاتتى، يەھۇدىيلاردىن بۇرۇن ئىمان ئېيتىۋېلىپ ئۇلارنى بىز ئۆلتۈرەيلى» دېيىشتى. اللّٰه تائالا بۇ كىشىلەرگە ياخشىلىقنى ئىرادە قىلغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلارغا ياخشىلىقنىڭ سەۋەبلىرىنى ھازىرلاپ بەرگەن ئىدى. مانا بۇ ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىرغان تۈنجى سەۋەب ئىدى.

بۇنىڭ يەنە بىر سەۋەبىمۇ بار ئىدى. اللّٰه تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَلَمَّا جَآءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُواْ مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُواْ فَلَمَّا جَآءَهُم مَّا عَرَفُواْ كَفَرُواْ بِهِ﴾ «ئۇلارغا اللّٰه تەرىپىدىن ئۇلاردىكى كىتاب (تەۋرات) نى تەستىقلايدىغان كىتاب (قۇرئان) نازىل بولغان چاغدا (ئۇنىڭغا ئىشەنمىدى). ئىلگىرى ئۇلار (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ۋاستە قىلىپ) كاپىرلارغا قارشى ئۆزلىرىگە ياردەم كېلىشىنى تىلەيتتى، ئۇلار بىلىدىغان (يەنى تەۋراتتا سۈپىتى بايان قىلىنغان) پەيغەمبەر كەلگەن چاغدا ئۇنى ئىنكار قىلدى»[①]. يەھۇدىيلار: «سىلەرگە پەيغەمبەر بىلەن بىرگە ئۇرۇش ئاچىمىز ۋە يېقىندا سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردىن غەلىبە قازىنىمىز» دەيتتى. ئەمما پەيغەمبەر كەلگەن ۋاقىتتا، ئۇلار ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ ئۇنى ئىنكار قىلدى.

ئىككىنچى مىسال

[①] سۈرە بەقەرە 89 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

بۇئاس جېڭىنىڭ يۈز بېرىشى بولۇپ، بۇ جەڭدە كىشىلەر ئەگىشىدىغان ئاقساقاللار قىرىلىپ كەتكەن ئىدى. ئاقساقاللار كۆپىنچە ھالەتتە دەۋەتنىڭ ئۆز مەنپەئەتىگە قارشى كېلىشىدىن ۋە ئۆزلىرىنى بەزى ئىمتىيازلىرىدىن مەھرۇم قويۇشىدىن ئەنسىرىگەنلىكى ئۈچۈن، دەۋەتكە قارشى چىقاتتى.

ئەگەر قۇرئاندىكى (ئايەتلەرنى) تەپەككۇر قىلىدىغان بولساق ﴿قَالَ الْمَلَأُ﴾ «قەۋمىنىڭ چوڭلىرى ئېيتتى» دېگەن سۆزلەرنىڭ كۆپ ئورۇندا تەكرارلانغانلىقىنى ئۇچرىتىمىز. ئۇلار مەيلى سىياسى ياكى ئىقتىسادى ياكى ئەسكىرى تەرەپتىن بولسۇن، قەۋمىنىڭ رەھبەرلىرى ياكى قەبىلە ئاقساقاللىرى ياكى شۇلارغا ئوخشاش كىشىلەر بولۇپ، جەمئىيەت شۇلارنىڭ كونتروللۇقى ئاستىدا بولاتتى. شۇڭلاشقا ئۇلار ئۆز تەسىر كۈچىنىڭ زىيانغا ئۇچرىشىدىن قورقۇپ، كۆپىنچە ۋاقىتلاردا دەۋەتكە قارشى چىقاتتى.

ئۇلار پەيغەمبەرگە ئەگەشسە، الله نىڭ ئۆزلىرىگە دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ياخشىلىق ئاتا قىلىدىغانلىقىنى تونۇپ يېتەلمەي، دۇنياغا الله نىڭ نۇرى بىلەن ئەمەس بەلكى ئىنتايىن يۈزەكى نەزىرى بىلەنلا قارايتتى، يىراقنى كۆرمەيتتى، پەقەت كۆز ئالدىدا ئۆزلىرى كۆرۈۋاتقان ئىشلارنىلا ئويلايتتى، ئەتە ۋە كەلگۈسى توغرىسىدا ئويلانمايتتى. مۇھىمى شۇ بولدىكى، مۇشۇ جەڭ (بۇئاس جېڭى) يۈز بېرىپ، جەمئىيەتنىڭ كاتتىۋاشلىرى قىرىلىپ كەتكەنىدى. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا نەقىل قىلىپ مۇنداق دېگەن: «كان يوم بعاث يوما قدمه اللّٰه لرسوله، فقدم رسول اللّٰه ﷺ

وقد افترق ملؤهم وقتلت سرواتهم وجرحوا، فقدمه اللَّه لرسوله» «الله تائالا بۇئاس كۈنىنى ئۆزىنىڭ پەيغەمبىرىگە تەقدىم قىلغان ئىدى. رەسۇلۇللاھ ﷺ مەدىنىگە كەلگەن ۋاقىتتا ئۇلارنىڭ رەھبەرلىرى بۆلۈنۈپ كەتكەن، ئۇلۇغ سانايدىغان كىشىلىرى ئۆلتۈرۈلگەن ۋە جاراھەتلەنگەن ئىدى. دېمەك، الله تائالا بۇئاس كۈنىنى ئۆزىنىڭ پەيغەمبىرى ئۈچۈن مەيدانغا چىقىرىپ بەرگەن ئىدى».[1] مانا بۇ ـــ جەمئىيەتنى ئىسلامنى قوبۇل قىلىشقا تەييارلاش ئۈچۈن الله تائالا ئۆز پەيغەمبىرىگە تەقدىم قىلغان ئىشتۇر. شۇ ۋاقىتتا جەمئىيەت باشسىز قالغان بولۇپ، ئۇلار ئۆزئارا ئۆچ ئېلىش ۋە قەبىلىۋازلىق جەڭلىرىدىن زېرىكىپ، بۇ قالايمىقانچىلىقلاردىن ئۆزلىرىنى قۇتۇلدۇرۇپ چىقالايدىغان بىر كىشىنىڭ چىقىشىنى كۈتمەكتە ئىدى. ئۇلار شۇ سەۋەبتىن «الله تائالا مۇھەممەد ﷺ سەۋەبلىك بىزنىڭ ئارىمىزنى ۋە قەلبلىرىمىزنى بىرلەشتۈردى» دېگەن ئىدى. دەل مۇشۇ ئىش ئۇلارنىڭ مۇسۇلمان بولۇشىغا سەۋەب بولغان ئىدى.

بۇ الله بىرەر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقارماقچى بولسا سەۋەبلىرىنى ئۆزى ھازىرلاپ بېرىدىغانلىقىنىڭ مىسالىدۇر. الله تائالا ئەۋس ۋە خەزرەج قەبىلىسى ئۈچۈن ياخشىلىقنىڭ بولۇشىنى خالىۋىدى، ئۇلارغا شارائىتنى ھازىرلاپ بەردى. بۇئاس ۋەقەلىكىدە گەرچە كىشىلەر ئۆلتۈرۈلگەن ۋە قان تۆكۈلگەن بولسىمۇ، لېكىن بەزىدە يامان كىشىلەر يوقالغاندىلا، ئاندىن ياخشىلىق قۇچاق ئاچىدۇ.

ئۈچىنچى مىسال

[1] بۇخارى توپلىغان.

خەلىپە ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ تابىئىنلاردىن تەشكىللەنگەن 12 مىڭ كىشىلىك قوشۇننى ئەبۇ ئۇبەيدە سەقەفىنىڭ قوماندانلىقىدا ئىراققا يولغا سالدى. بۇ ئىش ئىراق زېمىنىدا مۇشۇ قوشۇندىن باشقا قوشۇن يوق ۋاقىتتا يۈز بەرگەن بولۇپ، ئەگەر بۇ قوشۇن مەغلۇب بولسا ئىراق فەتھىسىنىڭ توختاپ قېلىش خەتىرى بار ئىدى. ئاشۇ ۋاقىتتا مۇسۇلمانلارنىڭ سانى چەكلىك بولسىمۇ، لېكىن بىرلا ۋاقىتتا ئىراق ۋە شامغا قوشۇن ئەۋەتكەن ئىدى. ئۇلار رۇم ۋە پارس ئىمپېرىيىسى بىلەن بىرلا ۋاقىتتا ئۇرۇش سېپى تۈزگەن ئىدى. ئەبۇ ئۇبەيدە سەقەفى قوشۇننى باشلاپ كېتىۋاتقاندا دەرياغا دۇچ كەلدى، دەريانىڭ يەنە بىر تەرىپىدە پارىسلارنىڭ قوماندانى بەھمان جازەۋەيھ تۇراتتى. پارس قوماندانى ئەبۇ ئۇبەيدە سەقەفىگە: «ياكى سەن بىز تەرەپكە ئۆتكىن، ياكى بىز سەن تەرەپكە ئۆتەيلى» دېگەندە، ئەبۇ ئۇبەيدە سەقەفى: «سەنلەر ئۆلۈمگە بىزدىنمۇ بەك ئاشىق ئەمەس، سەنلەر تەرەپكە بىز ئۆتىمىز» دېدى. ئارقىدىنلا ئۆز قوشۇنلىرىنى كۆۋرۈك سېلىشقا بۇيرۇدى. كۆۋرۈك پۈتۈپ مۇسۇلمانلار كۆۋرۈكتىن ئۆتۈۋاتقاندا، پارىسلار ھىيلىگەرلىك قىلىپ ئۇلارغا پىل بىلەن ھۇجۇم قىلدى. مۇسۇلمانلارنىڭ ئاتلىرى ئىلگىرى پىلنى كۆرۈپ باقمىغاچقا ئۈركۈپ قېچىشقا باشلىدى. ئاتلىق قوشۇن چېكىنىپ پىيادىلىك قوشۇنلار سۈسلىشىپ قالدى. پارس قوشۇنى پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ مۇسۇلمانلار قوشۇنى ئىچىدە زور قىرغىنچىلىق ئېلىپ باردى.

ئەبۇ ئۇبەيدە سەقەفى چېكىنىشنى رەت قىلىپ، تاكى ئۆلتۈرۈلگەنگە قەدەر قەتئىي تەۋرەنمەستىن جەڭ قىلدى. قوشۇننىڭ باشقا ئەمىرلىرىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە شەھىد قىلىنغان ئىدى. شۇنىڭدىن كېيىن مۇسەننا ئىبنى ھارىس شەيبانى يەنە بىر قېتىم كۆۋرۈك سېلىشقا بۇيرۇق چۈشۈردى، چۈنكى پارىسلار كۆۋرۈكنى بۇزۇۋەتكەن ئىدى. كۆۋرۈك پۈتكەندىن كېيىن، قوشۇننىڭ قالغان قىسمىنى چېكىنىشكە بۇيرۇدى. تۆت مىڭدىن ئالتە مىڭغىچە كىشى چېكىندى، ئىككى مىڭ كىشى سەھرالارغا قېچىپ كەتكەن بولۇپ، تۆت مىڭ كىشى شەھىد قىلىنغان ئىدى. بىر كۈندە تۆت مىڭ كىشىنىڭ شەھىد قىلىنىشى ناھايىتى چوڭ مۇسىبەت بولۇپ، ئىراقتىكى قوشۇن يوقۇلۇپ كېتىپ، ئىراقنىڭ فەتھىسى توختاپ قېلىشقا تاسلا قالغان ئىدى.

بۇنداق ۋاقىتتا خەلىپە يەنە بىر قوشۇننى قەيەردىن ئەۋەتىدۇ؟ ياردەمچى قوشۇن ئەۋەتىشكە ۋاقىت يار بەرمەيدىغان بولۇپ، ياردەمچى قوشۇن كېلىپ بولغۇچە، ئىراق زېمىنىدا قېلىپ قالغان بۇ قوشۇن بىلەن ئىراقنى فەتىھ قىلىش ئىشى توختاپ قالغان بولاتتى، لېكىن الله بۇ فەتھىنى داۋاملاشتۇرۇشنى خالىدى.

مەھمۇد شاكىر مۇنداق دەيدۇ: «الله ھەرقانداق ئورۇندا مۇئمىن ئەر-ئاياللار بىلەن بىرگىدۇر. ئىمانىدا راستچىل مۇسۇلمانلار بىرەر قىيىن شارائىتقا دۇچ كېلىپ قالسا، الله ئۇلارغا

چىقىش يولى بېرىدۇ. ﷲ پارىسلارنى مۇسۇلمانلاردىن توسۇپ قالىدىغان بىر ۋەقەنى سادىر قىلغان بولۇپ، دەل مۇشۇ ۋاقىتتا پارىسلار ئىككى قىسىمغا بۆلۈنۈپ كەتتى. بىر قىسمى رۇستەم بىلەن، يەنە بىر قىسمى فەيرۇز بىلەن بىرگە بولدى. پارىس قوماندانى بەھمان جازەۋەيھقا قايتىش بۇيرۇقى يېتىپ كېلىشى بىلەنلا پارىس قوشۇنى مەدائىنغا قايتىشقا ئالدىرىدى».

ﷲ تائالا مۇئمىنلەرنىڭ ئۇرۇشىغا ئۆزى ئىگە بولغان بولۇپ، ئۇلارنى بۇ قىيىنچىلىقتىن قۇتۇلدۇرۇپ قالدى. ئۇلار خىلاپەت تەرىپىدىن كېلىۋاتقان ياردەمچى قوشۇن بىلەن ئۇچرىشالىغۇدەك يېتەرلىك پۇرسەتكە ئىگە بولۇپلا قالماستىن، ھەتتا مۇسۇلمانلار كۈچىيىپ چوڭ بىر قوشۇن بولۇپ تەشكىللەندى. ﷲ تائالا شۇ ئارقىلىق مۇسۇلمانلارنى قۇتقۇزۇپ قالدى. پارىسلار مەدائىندا يۈز بەرگەن پىتنە سەۋەبلىك ئەسكەرلىرىنى چېكىندۈرۈشكە مەجبۇر بولدى. شۇ ئارىلىقتا مۇسۇلمانلارغا ياردەمچى قوشۇن كېلىپ پارىسلار بىلەن قايتا ئۇچراشتى. ﷲ مۇئمىنلەرگە ئىراق زېمىنىنى فەتھى قىلىپ بەردى، ھەتتا فەتىھ كېڭىيىپ شەرقتە ئىران زېمىنلىرىغىچە يېتىپ باردى. كېيىن جۇمھۇرىيەت دەپ ئاتىلىدىغان باشقا جايلارغىچە كېڭىيىپ باردى ۋە بۇ قېتىمقى فەتىھ ئۈزۈن ۋاقىتقىچە داۋام قىلدى.

تۆتىنچى مىسال

سالاھىددىن ئەييۇبى رەھىمەھۇللاھ ناسارالار شام زېمىنىغا سىڭىپ كىرىپ شام زېمىنىنى بېسىۋالغان، بەيتۇلمۇقەددەس

ناسارالارنىڭ قولىغا ئۆتۈپ كېتىپ، خۇددى بىزنىڭ ھازىرقى كۈنلىرىمىزگە ئوخشاشلا دىنىنىڭ مۇقەددەساتلىرى زايە بولۇپ كەتكەن بىر زاماندا تۇغۇلغان ئىدى. سالاھىددىن ئەييۇبى رەھىمەھۇللاھ سالىھ ۋە يۈكسەك ھىممەتلىك كىشى بولۇپ، ئەمىرلىك ۋەزىپىسىگە تەيىنلەنگەن ۋاقىتتىلا شام زېمىنىنى فەتھ قىلىشنى كۆڭلىگە پۈككەن ئىدى. سالاھىددىن ئەييۇبى رەھىمەھۇللاھ نۇرىددىن زەنگى تەرىپىدىن ئەمىرلىككە تەيىنلەنگەن بولۇپ، ئۇنىڭ پىلانى بويىچە ماڭاتتى. نۇرىددىن زەنگى بەيتۇلمۇقەددەس تولۇق فەتھ بولماي تۇرۇپ ۋاپات تاپقان ئىدى. نۇرىددىن زەنگى بىر دانە مۇنبەر ياساتقان بولۇپ، ئۇنى «بەيتۇلمۇقەددەس مۇنبىرى» دەپ ئاتايتتى. سالاھىددىن ئەييۇبى رەھىمەھۇللاھ نۇرىددىن زەنگىنىڭ بۇ ھىممىتىنى ئۈدۈم ئالغان ئىدى.

سالاھىددىن ئەييۇبى رەھىمەھۇللاھ تەرەپ ـ تەرەپتە رۇم بىلەن بولغان توقۇنۇشلارنى باشلىۋەتكەن بولۇپ، توقۇنۇشلار چەكلىك دائىرىدە بولۇشىغا قارىماستىن كۈندىن ـ كۈنگە كېڭىيىپ فەتھ بولۇشقا، قورغان ۋە قەلئەلەر مۇسۇلمانلار قوشۇنىنىڭ قولىغا ئۆتۈشكە باشلىغانىدى. بۇ توغرىسىدىكى خەۋەرلەر ياۋروپاغا يېتىپ بارغاندا، ناسارالارنىڭ كاتتىۋېشى بولغان رۇم پاپىسى ئەسكەر قوبۇل قىلىش ئېلانى چىقىرىپ، يەھۇدىيلارنىڭ يېڭى بىر قېتىملىق ھۇجۇم قىلىشى ئۈچۈن ئومۇمىيۈزلۈك ئۇرۇشقا چىقىشقا چاقىرىق قىلدى. بۇ قېتىمقى ھۇجۇم ــ يەھۇدىيلار تارىخىدىكى ئەڭ چوڭ

ھۇجۇم بولغان ئىدى. رۇم پاپىسى ياۋروپانىڭ ھەممە تەرەپلىرىدىكى ناسارالارنىمۇ ئومۇمىيۈزلۈك جەڭگە چىقىشقا چاقىرىق قىلىپ، ئۆزىنىڭ ئەلچى ۋە پوپلىرىنى ياۋروپانىڭ ھەممە تەرەپلىرىگە ئەۋەتتى. نەتىجىدە، پاپىنىڭ قېشىغا نۇرغۇن ئەسكەرلەر توپلىنىپ چوڭ بىر ئارمىيە بولۇپ تەشكىللەندى.

ئويلاپ بېقىڭ، بۇنداق چوڭ ئارمىيىگە كىم قوماندانلىق قىلىشى مۇمكىن؟ ياۋروپا ئارمىيىسىدىكى ئادەتتىكى بىر كىچىك گېنېرال قوماندانلىق قىلارمۇ؟ ئەسكىريي قوماندانلىق شتابى قوماندانلىق قىلارمۇ؟ ياق! بەلكى بۇ ئارمىيىگە ئاشۇ زاماندىكى ياۋروپانىڭ مۆتىۋەر پادىشاھلىرى ھېسابلىنىدىغان ئۈچ كاتتىۋاش قوماندانلىق قىلغان ئىدى. ئۇلارنىڭ بىرى، قىزىل ساقاللىق، يېشى 70~80 دىن ھالقىغان گېرمانىيە پادىشاھى فرىيدرىك بەربەروسا؛ ئىككىنچىسى، فرانسىيە پادىشاھى لويىس؛ يەنە بىرى «شىر يۈرەك» دەپ ئاتالغان ئەنگلىيە پادىشاھى رىيىت شارىت ئىدى. ئۇ ئىنتايىن شىجائەتلىك بولغانلىقى ئۈچۈن «شىر يۈرەك» دەپ ئاتالغان ئىدى. ھەتتا ئىبنى ئەسىر ۋە ئىبنى كەسىرگە ئوخشاش مۇسۇلمان تارىخچى ئالىملارمۇ ئۇنىڭ شىجائىتىگە شاھىد بولغان ۋە ئۇنىڭ باتۇرلۇقى توغرىسىدىكى قىسسىلەرنى خاتىرىلىگەن ئىدى. ئۇ ئاشۇ دەۋردىكى ياۋروپا پادىشاھلىرى ئىچىدە ئەڭ شىجائەتلىك كىشى بولۇپ، ياۋروپا تارىخىدا ئۇنىڭغا ئوخشاش «شىر يۈرەك» دەپ ئاتالغان پادىشاھلار بەكمۇ ئاز ئۇچرايتتى.

يۇقىرىدىكى ئۈچ نەپەر پادىشاھ ئەھلى سەلىب قوشۇنلىرىنى باشلاپ چىققان ئىدى. ئىتالىيە دېڭىز فلوتى شۇ دەۋىردىكى دۇنيادىكى ئەڭ چوڭ دېڭىز فلوتى بولۇپ، فىرانسىيە ۋە ئەنگلىيە ئاشۇ دېڭىز فلوتى ئارقىلىق قوشۇنلىرىنى دېڭىزدىن يۆتكەشكە ئىتالىيە بىلەن كېلىشكەن ئىدى. ئەسكەرلەر گېرمانىيە، فىرانسىيە ۋە ئەنگلىيىدىن ئىبارەت ئوخشىمىغان دۆلەتلەردىن توپلانغان بولۇپ، بۇلار ئىتالىيە فلوتى ئارقىلىق دېڭىزدىن ئۆتمەكچى بولغان ئىدى. دېمەك، ئەھلى سەلىب قوشۇنلىرى مۇسۇلمانلارغا قارشى هۇجۇم قىلىش ئۈچۈن توپلانغان ئىدى.

الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ «كاپىرلار (ياردەمدە ۋە مىراستا) بىر-بىرىگە ئىگىدۇر»[1]. الله تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ «ئى مۇئمىنلەر! يەهۇدىي ۋە ناسارالارنى دوست تۇتماڭلار. ئۇلار بىر-بىرىنى دوست تۇتىدۇ. سىلەردىن كىمكى ئۇلارنى دوست تۇتىدىكەن، ئۇمۇ ئەنە شۇلاردىن سانىلىدۇ، الله زالىم قەۋمنى ھەقىقەتەن ھىدايەت قىلمايدۇ [51]»[2]. فىرانسىيە ۋە ئەنگلىيە قوشۇنلىرى ئىتالىيە دېڭىز فلوتىغا سىغقان بولسىمۇ، لېكىن گېرمانىيە پادىشاھى فىرىدىرىك بەربەروسانىڭ قوشۇنلىرى بەك

[1] سۈرە ئەنفال 73- ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە مائىدە 51- ئايەت.

كۆپ بولغانلىقى ئۈچۈن ئىتالىيە دېڭىز فلوتىغا سىغماي، قۇرۇقلۇقتا مېڭىشقا مەجبۇر بولغان ئىدى.

ئىبنى ئەسىر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دېگەن: «ئۇلار شۇ ۋاقىتتا قۇرۇقلۇق ۋە دېڭىز يولىدىن چوڭ بىر جەڭگە چىققان».

ئۇنداقتا فىرىيدىرىك بەربەروسا بىلەن چىققان قوشۇننىڭ سانى زادى قانچىلىك؟ ئىبنى كەسىر رەھىمەھۇللاھ بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: «مۇسۇلمانلار ۋە ياۋروپالىقلار ئارىسىدا <گېرمانىيە پادىشاھى 300 مىڭ كىشىلىك قوشۇن بىلەن جەڭگە ئاتلىنىپتۇ> دېگەن خەۋەر كەڭ تارقالغان. شۇ دەۋردە 300 مىڭ كىشىلىك قوشۇن تەسەۋۋۇردىن ھالقىغان ۋە دەرىجىدىن تاشقىرى كۆپ سان دەپ ئېتىبارغا ئېلىناتتى».

سالاھىددىن ئەييۇبىمۇ ئەتراپىدىكى كىشىلەرنى ئومۇمىيۈزلۈك جەڭگە چىقىشقا چاقىرىق قىلدى. گەرچە مۇنتىزىم قوشۇن ئۇنىڭ بىلەن بىرگە جەڭگە چىقىدىغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ يەنىلا بارلىق كىشىلەرنى بۇ جەڭگە چىقىشقا چاقىرىق قىلغان ئىدى. بارلىق ئەرەب قەبىلىلىرى، تۈركمەن ئەرەبلىرى ۋە سەھرادىكى ئەرەبلەر ۋە ئالىملاردىن تەشكىللەنگەن بىر جامائەت ئۇنىڭ بىلەن بىرگە جەڭگە چىققان ئىدى.

ئىبنى كەسىر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دېگەن: «ئالىملار ۋە ئۇلاردىن باشقا بىر توپ كىشىلەر شامدا جىھاد قىلىشقا ئىنتىلگەنلىكتىن تەييار بولغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارغا ياۋروپالىقلارنىڭ سانىنىڭ كۆپلۈكى توغرىسىدىكى خەۋەرلەر

يېتىپ كەلگەندە، ئۇلاردىن نۇرغۇن كىشىلەر قايتىپ كەتكەن ئىدى». مانا بۇ ئىبنى كەسىر رەھىمەھۇللاھنىڭ سۆزىدۇر. ئۇلارنىڭ نېمە سەۋەبتىن قايتىپ كەتكەنلىكىنى الله ئەڭ ياخشى بىلگۈچىدۇر. لېكىن ئىبنى ئەسىر رەھىمەھۇللاھ مۇشۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان ھالەت ھەققىدە مۇنداق دېگەن: «مۇسۇلمانلارنىڭ شۇ ۋاقىتتىكى ئەھۋالى الله تائالانىڭ مۇنۇ ئايىتىدە ئېيتىلغىنىدەك ئىدى: ﴿**إِذْ جَاءُوكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا۝هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا**۝﴾ <ئەينى ۋاقىتتا ئۇلار يۇقىرى تەرىپىڭلاردىنمۇ، تۆۋەن تەرىپىڭلاردىنمۇ (ھۇجۇم قىلىپ) كەلگەن ئىدى. بۇ چاغدا كۆزۈڭلار چەكچىيىپ قالغان، يۈرىكىڭلار ئاغزىڭلارغا قاپلىشىپ قالغان، الله ھەققىدە تۈرلۈك گۇمانلاردا بولغان ئىدىڭلار [10]. بۇ يەردە مۇئمىنلەر سىنالغان ۋە (بېشىغا كەلگەن كۈننىڭ قاتتىقلىقىدىن گويا ئۇلارنى يەر سىلكىنگەندەك) قاتتىق تەۋرىنىشكە ئۇچرىغان ئىدى [11]> ①».

ئىبنى كەسىر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دېگەن: «ئاشۇ ۋاقىتتا پادىشاھ ۋە مۇسۇلمانلارمۇ قورقۇپ، ناھايىتى ۋەھىمىگە چۈشكەن ئىدى. ھەتتا سالاھىددىن ئەييۇبىمۇ تەسەۋۋۇردىن ھالقىغان ئۇنچە كۆپ ساندىن ئەنسىرىگەن ئىدى».

بىز ئۇلارنىڭ (ئالىملار ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ) نېمە ئۈچۈن قايتىپ كەتكەنلىكىنىڭ ھەقىقىتىنى ۋە شۇ ئىشلارنىڭ ئېنىق

---

① سۈرە ئەھزاب 10- ۋە 11- ئايەتلەر.

تەپسىلاتىنى بىلمەيمىز. ئەمما ئىبنى كەسىر رەھىمەھۇللاھ ياۋروپالىقلارنىڭ سانىنىڭ كۆپلۈكى توغرىسىدىكى خەۋەرلەر ئۇلارغا يەتكەندىن كېيىن ئۇلارنىڭ قايتىپ كەتكەنلىكىنى تىلغا ئالغان. لېكىن ئۇنىڭ ئېنىق بىر سەۋەبى بولۇشى كېرەك. نېگىزلىك سەۋەب زادى نېمە؟ ئۇلار (يەنى قايتىپ كەتكەنلەر) سالاھىددىن ئەييۇبى يېتەرلىك تەييارلىق يوق تۇرۇپ ئۇممەتنى ھاڭغا ئىتتىرمەكچى بولۇۋاتىدۇ دېيىشكەنمۇ؟ ياكى يېتەرلىك تەييارلىق يوق تۇرۇپ كۈچلۈك بىر جەڭگە كىشىلەرنى بىراقلا دوغا تىكىش ئاقىلانىلىك ئەمەس دېيىشكەنمۇ؟ ياكى سالاھىددىن ئەييۇبى سالماقلىق بىلەن ئىش قىلىشى كېرەك دېيىشكەنمۇ؟ ياكى سالاھىددىن ئەييۇبى ئاۋۋال كىشىلەرنى تەربىيىلەپ، ئاندىن كېيىن ئۇلارنى الله يولىدىكى جىھادقا ئېلىپ چىقىشى كېرەك ئىدى دېيىشكەنمۇ؟ بۇ سۆزلەر كىشىلەر تەرىپىدىن ئېيتىلغان، ئەمما كىملەرنىڭ ئېيتقانلىقىنى ئېنىق بىلگىلى بولمايدىغان سۆزلەر بولۇشى مۇمكىن. لېكىن مۇھىم بولغىنى شۇكى، ئۇلار قايتىپ كېتىشكەن ئىدى.

ئى قېرىندىشىم! كىشىلەرگە قاراپ ھەقنى تونۇيالمايسىز، بەلكى ھەقنى تونۇغىنىڭىزدىلا ھەق ئەھلىنى تونۇيالايسىز. گاھىدا ئىلمى ئاز كىشىمۇ بەزى ئىشلاردا الله تائالا ئاتا قىلغان ھىدايەت ۋە نۇر ئارقىلىق، ئىلىمدە يېتىلگەن پەزىلەتلىك كىشىلەر يېتەلمىگەن مەرتىۋىگە يېتەلەيدۇ. شۇنداقلا، بۇنداق ئىشلارنىڭ يۈز بېرىپ تۇرۇشى ئىنتايىن تەبىئىيدۇر. ئالىم بولسۇن

ياكى ئاۋام خەلق بولسۇن، پەيغەمبەر ﷺ دىن باشقا هېچبىر كىشى گۇناھ ـ مەئسىيەتتىن پاك ئەمەستۇر. بەزىدە ئۇممەت ئىچىدىكى يۇقىرى مەرتىۋىگە ئىگە بولغان كىشى خاتالىشىپ قالسا، يەنە بەزىدە ئىلىملىك كىشىمۇ خاتالىشىپ كېتىدۇ. شۇ سەۋەبتىن سالاھىددىن ئەييۇبىنى راستچىل، توغرا يولدا ماڭغان؛ جەڭدىن قايتىپ كەتكەن ئالىملارنى بولسا خاتالاشقان دەپ قارايمىز.

سالاھىددىن ئەييۇبىنىڭ ئىلمى مول بولمىسىمۇ، ئەمما ئۇ ئەسكىرىي مۇھىتتا ئۆسۈپ يېتىلگەن ئىدى. ئۇ ئەسلى كورد مىللىتىدىن بولۇپ، گەرچە ئەرەب بولمىسىمۇ ئەرەب تىلىنى ياخشى سۆزلەيتتى. سالاھىددىن ئەييۇبى كىچىك چېغىدىن باشلاپلا بەزى ئالىملاردىن تەلىم ـ تەربىيە ۋە ئەسكىرىي ئىلىم ئېلىش مۇھىتىدا ئۆسۈپ چوڭ بولغان ئىدى.

ئاشۇ زاماندا ئەسكىرىي تەلىم ـ تەربىيىدە تەربىيىلەنگەن كىشى فىقھى ۋە ئەقىدە توغرىسىدىكى بەزى كىتابلارنىمۇ ئوقۇيتتى. سالاھىددىن ئەييۇبى گەرچە ئىلىمنىڭ موللۇقى بىلەن تونۇلمىغان بولسىمۇ، لېكىن نۇرىددىن زەنگىنىڭ ۋاقتىدىكى كىشىلەر تەرىپلىگەندەك، ئالىملارنىڭ سورۇنلىرىغا قاتنىشاتتى، ئالىملارچە سۆز قىلمىسىمۇ، فىقھىنى ياخشى بىلەتتى.

سالاھىددىن ئەييۇبىغا نىسبەتەن ئىش باشقىچە بولغان بولۇپ، الله تائالا ئۇنى توغرا يولغا هىدايەت قىلغان ئىدى. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ

﴿الْمُحْسِنِينَ﴾ «بىز ئۇچۇن كۈرەش قىلغانلارنى ئەلۋەتتە يولىمىزغا يېتەكلەيمىز، الله ھەقىقەتەن ياخشى ئىش قىلغۇچىلار بىلەن بىللىدۇر [69]» ①. ئۇ الله يولىدا ھەقىقىي جىھاد قىلدى، شۇ سەۋەبلىك الله ئۇنى توغرا يولغا يېتەكلىدى.

شۇ جەرياندا گېرمانىيە پادىشاھى فىرىيدىرىيك بەربەروسا مۇسۇلمانلار پادىشاھىغا تەھدىت خېتى ئەۋەتتى ۋە خېتىدە مۇنداق دېدى: «سەن ياراتقۇچى رەبنىڭ ئىزنى بىلەن بىزلەرگە ئاتا قىلىنغان مۇقەددەس زېمىننى بۇلغىدىڭ، بىز سېنىڭ مۇشۇ جىنايىتىڭگە قارشى تۇرۇش ئۈچۈن سەن تەرەپكە يۈرۈش قىلماقچىمىز. لېكىن بېسىۋالغان زېمىننى قايتۇرۇپ بېرىشىڭ ئۈچۈن ساڭا 12 ئاي مۆھلەت بېرىمىز. مۆھلەت توشقاندىن كېيىن ئۇرۇشنىڭ تەمىنى تېتىپ، يېڭىلمەس لاچىنلىرىمىزنىڭ ھەيۋىتىنى بىلىپ قالىسەن ۋە يېقىندا گېرمانىيىنىڭ قانچىلىك غەزەپكە توشقانلىقىنى كۆرۈپ قالىسەن. بىز يېقىن كەلگۈسىدە دانۇپنىڭ قېچىشنى بىلمەيدىغان ياشلىرى، باۋارىيا باھادىرلىرى، ساۋابىيانىڭ دانىشمەنلىرى، بەرجەندىيا باتۇرلىرى، ئالىپ تاغلىرىنىڭ زېرەك ۋە پاراسەتلىك كىشىلىرىنى سەن تەرەپكە ئەۋەتىمىز. سەن مېنى يېشى چوڭىيىپ قالغاچقا ئوڭ قولى ئاجىزلىشىپ قالدى دەپ ئويلاپ قالما. مەن مانا شۇ ئوڭ قولۇم ئارقىلىق ئىلاھىمىز مەسىھنىڭ كەلمىسىنىڭ غەلىبە قىلىشى تەقدىر قىلىنغان شاد-خۇراملىق كۈندە، قىلىچ بىلەن ئۇرۇش

---

① سۈرە ئەنكەبۇت 69- ئايەت.

قىلىشىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى ساڭا كۆرسىتىپ قويىمەن»،

گېرمانىيە پادىشاھى فرېدرىك بەربەروسا ناھايىتى تەكەببۇر ۋە زالىم كىشى ئىدى. ئۇ غايەت زور ساندىكى ئارمىيىسىنى باشلاپ تۈزلەڭلىك ۋە تاغلاردىن ئېشىپ، شەرقىي ياۋروپا زېمىنلىرىغا، ياۋروپانىڭ جەنۇبىغا جايلاشقان تۈركىيىنىڭ ئانادولۇ زېمىنلىرىغا چۈشكەن. ھەتتا شام ۋە تۈركىيىنىڭ جەنۇب تەرىپىدىكى تاغ چوققىلىرىدىن ئېرىگەن قار سۇلىرى چۈشىدىغان، بەزى ۋاقىتتا سۇيى سوغۇق بولىدىغان بىر ئۆستەڭدىن ئۆتكەن. ئۇلار بۇ ئۆستەڭدىن ئۆتكەن ۋاقىت ياز ۋاقتى بولۇپ، ھاۋا ئىنتايىن ئىسسىق ۋاقىتقا توغرا كەلگەن.

ئۇلار ساۋۇت ـ دۇبۇلغىسىز، قورغانسىز ۋە مۇداپىئەسىز ئۇرۇش قىلالمايتتى. فرېدرىك بەربەروسا بېشىدىن تارتىپ ئايىغىغىچە تۆمۈر كىيىم كىيگەن بولۇپ، كۆز قارچۇقىدىن باشقا يېرى كۆرۈنمەيتتى. ئۇ تۆمۈر كىيىم بىلەن تولۇق قوراللانغان بولۇپ، ئېتى بىلەن مۇشۇ ئۆستەڭدە مېڭىۋاتاتتى. (سۇبھانەللاھ) الله نىڭ قۇدرىتى ئاجايىبتۇر! كائىناتتا الله نىڭ بىز بىلمەيدىغان قوشۇنلىرى باردۇر. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ﴾ «پەرۋەردىگارىڭنىڭ قوشۇنىنى (يەنى پەرىشتىلەرنىڭ سانىنىڭ كۆپلۈكىنى، ئۇلارنىڭ كۈچ ـ قۇۋۋىتىنى ۋە ئۇلارنىڭ يارىتىلىشتىكى چوڭلۇقىنى) پەقەت ئۇ ئۆزى بىلىدۇ»[1]. بىز ئاتقا نېمە بولغانلىقىنى بىلمەيمىز، ئەمما ئات ئۇشتۇمتۇت ئۈركۈپ

[1] سۈرە مۇددەسسىر 31 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

كېتىپ، ئۇستىدىكى گېرمانىيە پادىشاھى فىرېدرىك بەربەروسانى ئۆستەڭگە يىقىتتى. اللە ئەڭ ياخشى بىلگۈچىدۇر. قاتتىق ئىسسىقتا قىزىپ تۇرغان تۆمۈر كىيىمى مۇزدەك سۇغا يېقىلغانلىق سەۋەبلىك يۈرىكى توختاپ قالغانمۇ قانداق، ئۇ شۇ ھامان ئۆلدى ۋە سۇغا غەرق بولدى.

ئىبنى ئەسىرنىڭ مۇنۇ بايانىغا قاراڭ: «گېرمانىيە پادىشاھى ئادەمنىڭ بېلىگە كەلمەيدىغان سۇدا بىر تولغىنىپلا سۇغا غەرق بولدى». گېرمانىيە پادىشاھى بىز ئويلىغاندەك ئېقىتىپ كېتىدىغان، ئۆركەشلەپ ئاقىدىغان ياكى چوڭقۇر سۇدا غەرق بولماستىن، بەلكى ئادەمنىڭ بېلىگىمۇ كەلمەيدىغان سۇدا غەرق بولغانىدى. مانا بۇ تەكەببۇر ۋە زالىم پادىشاھنىڭ ئىلگىرىكى خېتىدە نېمىلەرنى دېگەنلىكىنى ئوقۇغان ئىدىڭىز. پەيغەمبەرﷺ ھەدىس قۇددۇسىدا مۇنداق دېگەن: «اللە تائالا مۇنداق دەيدۇ: ‹من عادى لي وليا فقد آذنته بالحرب› ‹كىمكى مېنىڭ دوستۇمغا دۈشمەنلىك قىلىدىكەن، مەن ئۇنىڭغا قارشى جەڭ ئېلان قىلىمەن»›.[1]
ئىسلام زېمىنلىرىنى تەلتۆكۈس يوق قىلماقچى بولغان گېرمانىيە پادىشاھى فىرېدرىك بەربەروسانى اللە تائالا سۇغا غەرق قىلىۋەتتى.

كېيىن نېمە ئىش يۈز بەردى؟ فىرېدرىك بەربەروسانىڭ ئۇنچە چوڭ قوشۇنىنى ئادەتتىكى كىشى باشقۇرالمايتتى.

[1] بۇخارى توپلىغان.

فىرىيدىرىيك بەربەروسا ئىقتىدارلىق پادىشاھ بولغانلىقى ئۈچۈن قول ئاستىدىكى كىشىلەر ئۇنىڭغا بويسۇناتتى. ئۇ ئۆلگەندىن كېيىن ئۇنىڭ ئوغلى ئىشلارغا ۋارىسلىق قىلغان بولسىمۇ، لېكىن قوشۇننى تۇتۇپ تۇرۇشقا ئىقتىدارى يەتمىگەچكە سەپلەر بۆلۈندى، كېلىشەلمىگەنلىكتىن ئارىدىكى ئىختىلاپلار كۆچىيىشكە باشلىدى. شۇ جەرياندا سەھرالىقلار ئۇلارنىڭ ئەھۋاللىرىنى ئاڭلاپ، ئۇلارنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىش ئۈچۈن كەلدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ۋابا كېسىلى يامراپ كەتتى. نەتىجىدە، ئۆز ئارىسىدىكى ئىچكى ئۇرۇش، سەھرالىقلارنىڭ ھۇجۇملىرى ۋە ۋابا كېسىلى سەۋەبىدىن نۇرغۇن كىشى ئۆلدى. ئىبنى ئەسىر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دېگەن: «ئۇلارغا ۋابانىڭ ئەلىمى ۋە ئۆلۈمنىڭ ئازابى يەتكەندىن كېيىن، ئۇلار ئانتاكىيەگە يېتىپ بارغاندا خۇددى قەبرىلىرىدىن ئېچىلغان جەسەتلەردەك بولۇپ كەتكەن ئىدى».

تەسەۋۋۇر قىلىپ بېقىڭ، شۇنچە زور قوشۇندىن زادى قانچىلىك كىشى قايتىپ كېتەلىگەندۇ؟ ئىبنى كەسىر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دېگەن: «ئۇلاردىن پەقەت 1000 نەپەر ئاتلىق كىشى ئەككا دېگەن جايدىكى ھەمراھلىرىنىڭ قېشىغا يېتىپ بارالىغان». (سۇبھانەللاھ) ئۇلار 300 مىڭ كىشىدىن پەقەتلا 1000 كىشى قايتىپ كېلەلىدى دېگىنىچە باشلىرىنى تۆۋەن قىلىپ تۇرۇشتى. قايتىپ كەلگەن كىشىلەرنىڭ نە ئۆز قەۋمى ئارىسىدا، نە باشقىلار ئارىسىدا ھېچبىر قەدىر-قىممىتى

بولمىدى. ئۇلار مۇسۇلمانلارنىڭ ۋە ياۋروپالىقلارنىڭ نەزىرىدىن چۈشۈپ كەتتى.
دېمەك، گېرمانىيىنىڭ بۇ چوڭ قوشۇنى ھەممە كىشىنىڭ قارىشىدا ئەرزىمەس بىر نەرسىگە ئايلىنىپ كەتتى. نېمە ئۈچۈن؟ مېھرىبان الله ئۇنىڭ قوشۇنلىرىنى يوللاردا قاتتىق سوغۇق، ئاچارچىلىق ۋە ھالاكەت ھاڭلىرى بىلەن يوق قىلىۋەتتى.
ئىبنى ئەسىر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دېگەن: «گېرمانىيە ئارمىيىسى زور قىيىنچىلىق ۋە مۇشەققەتلەرگە بەرداشلىق بېرىپ، قۇرۇقلۇق ۋە دېڭىزدىن ئۆرۈشقا چىققان ئىدى. ئەگەر الله نىڭ گېرمانىيە پادىشاھىنى ھالاك قىلىشتىكى مېھرىبانلىقى بولمىغان بولسىدى، مىسىر ۋە شام تۇپراقلىرى ناسارالارنىڭ يۇرتلىرىغا ئايلىنىپ كېتىپ، مىسىر ۋە شامدا ئىسلام ئاخىرلاشقان بولاتتى. لېكىن، الله ئۆز مېھرىبانلىقى بىلەن (كاپىرلارنىڭ سۇيىقەستلىرىگە) ئۆزى كۇپايە قىلدى. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا۝وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ**﴾ «كىمكى الله تىن قورقىدىكەن، الله ئۇنىڭغا چىقىش يولى بېرىدۇ [2]. الله ئۇنىڭغا ئويلىمىغان يەردىن رىزىق بېرىدۇ، كىمكى الله قا تەۋەككۇل قىلسا، الله ئۇنىڭغا كۇپايە قىلىدۇ»[1].
«الله بىزگە كۇپايە، الله نېمىدېگەن ياخشى ۋەكىل»دىن ئىبارەت ئىماننىڭ تەلىپى سالاھىددىن ئەييۇبى ۋە ئۇنىڭ بىلەن

[1] سۈرە تەلاق 2ـ ئايەت ۋە 3ـ ئايەتنىڭ بىرقىسمى.

بىرگە بولغان مۇئمىنلەرنىڭ قەلبىدە مۇستەھكەم ئورۇنلاشقان ئىدى، الله ئۇلارغا شۇ سەۋەبلىك ياردەم بەردى. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَى أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَى مَا أَسَرُّوا فِي أَنْفُسِهِمْ نَادِمِينَ**﴾ «دىللىرىدا كېسەللىك (يەنى مۇناپىقلىق) بارلارنىڭ (زامان ئۆزگىرىپ كاپىرلار زەپەر تاپسا) ئۆزىمىزگە بىر پالاكەتچىلىك كېلىشىدىن قورقىمىز دەپ، ئۇلار بىلەن دوست بولۇشقا ئالدىرىغانلىقىنى كۆرىسەن، الله (رەسۇلۇللاھقا، مۇسۇلمانلارغا) غەلىبە (يەنى مەككىنى فەتھى قىلىشنى) ئاتا قىلىدۇ، ياكى بىر ئىشنى (يەنى ئۇلارنىڭ مۇناپىقلىقىنى پاش قىلىشنى) مەيدانغا كەلتۈرىدۇ ـ دە، كۆڭلىدە يوشۇرغىنى (يەنى مۇئمىنلەرنىڭ دۈشمەنلىرىنى دوست تۇتقانلىقى) ئۈچۈن ئۇلار نادامەت چېكىدۇ»[1].

ئەگەر سىز الله قا ئىمان ئېيتىپ، تەقۋالىق قىلسىڭىز ۋە غەلىبە قىلىشنىڭ شەرتلىرىنى تولۇق ھازىرلىسىڭىز، الله سىزگە يېقىن كەلگۈسىدە فەتھلەرنى ئاتا قىلىدۇ.

ئۇنداقتا سۆز تېمىسىنى ھازىرقى رېئاللىقىمىزغا قارىتايلى.

بىز الله نىڭ ۋۇجۇدقا چىقارماقچى بولغان ئىشنىڭ سەۋەبلىرىنى ئۆزى ھازىرلاپ بېرىدىغانلىقى توغرىسىدا بىرقانچە مىسالنى سۆزلەپ ئۆتتۇق. الله تائالانىڭ پەيغەمبىرى ﷺ، ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ۋە سالاھىددىن ئەييۇبى زامانىدىكى

[1] سۈرە مائىدە 52 ـ ئايەت.

مۇسۇلمانلارغا ياردەم بېرىشنى خالىغاندا، ئۇلارغا سەۋەبلەرنى ھازىرلاپ بەرگەنلىكىنى سۆزلەپ ئۆتتۇق.

✧ **بىرىنچى سەۋەب**

يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان ۋەقەلىكلەردە ئۇرۇش قىلىشقا ئورۇن ھازىرلانغان. ئى قېرىنداشلار! گەرچە يېشىمىز پەرقلىق بولسىمۇ، يەنىلا 25~30 يىل بۇرۇنقى ئەتراپىمىزدىكى ۋەزىيەتكە نەزەر سېلىپ باقايلى. مەن سىلەرگە ئاشۇ ۋاقىتتىكى بەزى ئىشلارنى سۆزلەپ بەرسەم، بەلكىم ئاشۇ ۋاقىتتا ياشىغانلىرىڭلار ئىسلام دۇنياسىدىكى ۋەزىيەتنى ئەسلەپ، سىلەرمۇ شۇ ئىشلارنى ئەسلىيەلىشىڭلار مۇمكىن.

باشلانغۇچ مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان ئۆسمۈرلۈك ۋاقتلىرىمدا سەنئا شەھىرىدە ھەر يىلى كىتاب يەرمەنكىسى ئېچىلاتتى. بىر قېتىم ئىبنى كەسىر رەھىمەھۇللاھنىڭ «البداية والنهاية» ۋە «نهاية الملاحم والفتن» ناملىق كىتابىدىن پايدىلىنىپ يېزىلغان بىر پارچە كىتابنى سېتىۋالغان ئىدىم. بۇ كىتابتا ئاخىرقى زاماندا يۈز بېرىدىغان پىتنە ۋە ھادىسىلەر سۆزلىنىدىغان بولۇپ، مەن بۇ كىتابتا شام، يەمەن، خۇراسان ۋە ئىراق زېمىنلىرىدا يېغىلىقلار يۈز بېرىدىغانلىقىنى، بۇ يەرلەردە ئىسلام ئويغۇنۇش ھەرىكىتى بولۇپ جەڭلەر يۈز بېرىدىغانلىقىنى ۋە قوشۇنلارنىڭ توپلىنىدىغانلىقىنى ئوقۇغان ئىدىم. ئەمما بۇ ئىشلار ئاشۇ زاماندىكى كىشىلەرگە نىسبەتەن ناھايىتى يىراق سانىلاتتى.

ئۇ كىتابتا يەنە خوراسان توغرىسىدا كەلگەن ھەدىسلەر بار بولسىمۇ، لېكىن مېنىڭ بىلىشىمچە، خوراسان ۋە ئۇنىڭغا قوشنا دۆلەتلەر ئاشۇ ۋاقىتتا ئاللىقاچان سوتسىيالىستىك تۈزۈمدىكى كوممۇنىست دۆلىتىگە ئايلىنىپ بولغان بولۇپ، ئۇ يەرلەردە بىرەر ئىشنىڭ يۈز بېرىشى ئېھتىمالدىن يىراق ئىدى. ھەدىسلەردە ئىراق ۋە ئىراقتىكى گورۇھلار، شامدا بىر قوشۇن، ئىراقتا بىر قوشۇن ۋە يەمەندە بىر قوشۇن بولىدىغانلىقى توغرىسىدا سۆزلەنگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇ ۋاقىتتا ئىراقتا نەدىمۇ قوشۇن بولسۇن؟! ئاشۇ ۋاقىتتا ئىراق كوممۇنىست دۆلىتى ئىدى. ئاخىرقى ۋاقىتتىكى ئىسلام ئويغىنىش ھەرىكەتلىرى مەيدانغا كېلىشتىن بۇرۇن، ئىراق كوممۇنىستلىرى دىنىي مەسىلىلەردە بەكمۇ قاتمال ھالەتتە بولۇپ، دىن بىلەن ھاكىمىيەت تولۇق ئايرىۋېتىلگەن ئىلمانىي دۆلەت ئىدى. مەن ئىراقلىق بەزى كىشىلەرنىڭ الله ۋە الله نىڭ پەيغەمبىرىنى تىللايدىغانلىقىنى ۋە بەزىلىرىنىڭ دىنسىز بولۇپ كەتكەنلىكىنى بىلەتتىم.

ئەمما شام مەسىلىسىگە كەلسەك، شام توغرىسىدا كەلگەن ھەدىسلەر كۆپ بولۇپ، ئاشۇ زاماندا شام زېمىنىدا پەقەت يەھۇدىيلارغا قارشى ئەرەب مىللەتچىلىكى ئاساسىدا تەشكىللەنگەن قارشىلىشىش ھەرىكىتىلا مەۋجۇد ئىدى. مەن شۇ ۋاقىتتا ئىلمانىيلىقنى يۈزلەنگەن بىر قىسىم پەلەستىن خەلقىنىڭ دىنىمىز ۋە رەببىمىز تىللانسا پەرۋامۇ قىلىپ

قويمىغانلىقىنى كۆرۈپ: «سۇبھانەللاھ، بۇ الله نىڭ تاللىغان زېمىنى، بۇ الله نىڭ تاللىغان زېمىنى» دەيتتىم. چۈنكى ھەدىستە مۇنداق دېيىلگەن: «سيصير الأمر إلى أن تكونوا أجنادا مجندة: جند بالشام, وجند باليمن, وجند بالعراق , فقلت: خر لي يارسول اللّٰه إن أدركت ذلك, فقال: عليك بالشام فإنها خيرة اللّٰه من أرضه يجتبي إليها خيرته من عباده, فأما إن أبيتم فعليكم بيمنكم, واسقوا من غدركم, فإن اللّٰه توكل لي بالشام وأهله» «(پەيغەمبەر ﷺ ئابدۇللاھ ئىبنى ھاۋالە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا) <سىلەر ئۈچ چوڭ قوشۇنغا بۆلۈنىسىلەر. بىر قوشۇن شامدا، بىر قوشۇن يەمەندە، بىر قوشۇن ئىراقتا بولىدۇ> دېگەندە، ئۇ: <ئى رەسۇلۇللاھ! مەن شۇ زامانغىچە ياشاپ قالسام، قايسى قوشۇنغا قوشۇلىمەن> دېگەن. پەيغەمبەر ﷺ: <شامدىكى قوشۇن بىلەن بىرگە بولغىن، چۈنكى ئۇ الله تاللىغان يەر بولۇپ، الله ئۇ يەرگە بەندىلىرىنىڭ ئەڭ ياخشىلىرىنى تاللايدۇ. ئەگەر ئۇ يەرگە بارالمىساڭلار، يەمەندىن ئايرىلماڭلار ۋە كۆللىرىڭلاردىن سۇ ئىچىڭلار. الله شام ۋە شام ئەھلىنى (پىتنىدىن قوغداش ئۈچۈن) ماڭا ۋەدە بەردى> دېگەن» .[1] سۇبھانەللاھ! الله تاللىغان زېمىندىكى بۇ كىشىلەر دىنىنى تىللاۋاتاتتى، ئۇلار ئىسلامنىڭ ناماز ۋە روزىغا ئوخشاش ئوچۇق ـ ئاشكارا پرىنسىپلىرىدىن بەكمۇ يىراق بولۇپ، ئۇلاردىن نامازمۇ ئوقۇمايدىغان كىشىلەرنى بىلەتتىم

[1] ئەبۇ داۋۇد توپلىغان.

ھەمدە ئۆز-ئۆزۈمگە: «سۇبھانەللاھ، بۇ جايغىمۇ اللّٰه نىڭ ياردىمى كېلەرمۇ!؟» دەيتتىم. پەيغەمبەر ﷺ يەنە بىر ھەدىستە مۇنداق دېگەن: «يخرج من عدن أبين اثنا عشر ألفا، ينصرون اللَّه ورسوله، هم خير من بيني وبينهم» «يەمەننىڭ ‹ئەدنى ئەبيەن› دېگەن يېرىدىن اللّٰه ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىغا ياردەم بېرىدىغان 12 مىڭ كىشى چىقىدۇ. ئۇلار مەن بىلەن ئۇلار ئارىسىدىكى كىشىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسىدۇر».[1] مەن: «يەمەندىمۇ شۇنداق ئىشلار يۈز بېرەرمۇ؟» دەپ ئويلاپ قالاتتىم. ھەدىسلەردە سۆزلەنگەن رايونلار سوتسىيالىستىك تۈزۈمدىكى كوممۇنىست ھاكىمىيىتى ئاستىدا ئىگىراۋاتقان بولغاچقا، ياردەمنىڭ كېلىشىنى ناھايىتى يىراق ئىش دەپ ئويلايتتىم. مەن ھازىر سىلەرگە ئەنە شۇ ۋاقىتنى ئەسلىتىۋاتىمەن.

ئاراڭلاردا ئاشۇ زاماننى ئەسلەۋاتقانلار بولۇشى مۇمكىن. ئۆتمۈشۈڭلارنى كۆز ئالدىڭلارغا كەلتۈرۈڭلار ۋە سېلىشتۇرۇپ بېقىڭلار. ئەينى ۋاقىتتا بۇ ئىشلار بەكمۇ يىراق سانىلاتتى. مانا ھازىر (مۇسۇلمانلارنىڭ) غەلىبىسى ۋە ھەرىكەتلىرى كېڭەيمەكتە.

بۈگۈنكى ئافغانىستان ۋەزىيىتىگە، ئافغانىستاندىكى ئىسلامىي ئويغىنىش ھەرىكىتى ۋە قوشۇنلارغا قاراڭلار!

ھازىرقى ئىراقتىكى زور ئىسلامىي ئويغىنىش ھەرىكىتىنى

[1] تەبەرانى توپلىغان.

ئۆتمۈشكە سىلىشتۇرۇپ قاراپ بېقىڭلار!

شام ۋە پەلەستىن جىهادىغا قاراڭلار! بىر تۇركۇم كىشىلەر هەق ئۈستىدە تۇرۇپ ئۇرۇش قىلىۋاتىدۇ.

يەمەندىكى ئىسلامىي ئويغىنىش هەرىكىتىگە قاراڭلار! بۇ زېمىنغا قاراپ بېقىڭلار... الله دىنىنى قەلبلەردە قانداق تىرىلدۈرگەن ـ هە!

بۇ ئىشلارنىڭ هەممىسى قىسقا ۋاقىت ئىچىدىلا يۈز بەردى. بىز بىرقانچە ئەسىرلەردىن ئەمەس بەلكى يېقىن بىر زاماندا يۈز بەرگەن ئىشلار توغرىلىق سۆزلەۋاتىمىز. هېچبىر ئىش ئىنسان قىياس قىلغاندەك بولمايدۇ. مانا بۇ ئىشلار الله نىڭ پۇرسەت يارىتىپ بەرگەنلىكى ئەمەسمۇ؟! هەدىسلەردە كەلگەن بېشارەتلەرنىڭ ئېنىق ئاشكارا بولغانلىقىغا قاراپ باقماسىلەر؟ هازىر الله نىڭ دىنىدا مۇستەهكەم تۇرۇپ سەۋرى قىلىپ ئۇرۇش قىلىۋاتقان بىر تۇركۇم كىشىلەرنى ۋە ئىسلام ئويغىنىش هەرىكىتىنى كۆرۈۋاتىسىلەر. مانا بۇلار الله نىڭ بۇ ئۇممەتكە ياردەم بېرىدىغانلىقىغا ۋە غەلىبىنىڭ يېقىن ئىكەنلىكىگە دەلىل ئەمەسمۇ؟ مانا بۇ بولسا بىرىنچى سەۋەب.

✧ ئىككىنچى سەۋەب

پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دېگەن: «أن اللّٰه يبعث لهذه الأمة على رأس كل مئة سنة من يجدد لها أمر دينها» «الله تائالا هەر يۈز يىلىنىڭ بېشىدا

ئۇممەتنىڭ دىن ئىشلىرىنى يېڭىلايدىغان كىشىنى چىقىرىپ بېرىدۇ» .[1] بۇ سەھىھ ھەدىس بولۇپ، الله تائالا ھەر يۈز يىلدا دىنىنىڭ يېڭىلاشقا تېگىشلىك تەرەپلىرىنى يېڭىلايدۇ. مۇئەييەن بىدئەتلەرنىڭ تارقىلىشى سەۋەبلىك دىنىنىڭ بەزى تەرەپلىرى ئۆچۈپ كەتكەندە، دىنىنىڭ ئەنە شۇ ئۆچۈپ كەتكەن ياكى بۇرمىلانغان تەرەپلىرىنى سەلەف سالىھلارنىڭ زامانىسىدىكى ئەسلى ھالىتىگە قايتۇرۇش ئۈچۈن بىر بۆلۈك كىشىلەر مەيدانغا كېلىدۇ.

ئىسلامدىكى بەزى ئىشلارنىڭ ئۆچۈپ كېتىدىغانلىقى ھەدىستە ئىسپاتلانغان. پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دېگەن: «تنقض عرى الاسلام عروة عروة أولها الحكم وآخرها الصلاة» «ئىسلامنىڭ تۇتقۇلىرى بىردىن ـ بىردىن ئاجراپ كېتىدۇ، ئاجرايدىغان تۇتقۇنىڭ تۇنجىسى شەرىئەت بىلەن ھۆكۈم قىلىش، ئاخىرى بولسا نامازدۇر» .[2] بۇزۇلغان ئىشلار يېڭىلاشقا موھتاج بولىدۇ. خۇددى كىيىمنىڭ رەڭگى ئۆڭۈپ، گۈل ۋە نەقىشلىرى يوق بولۇپ كەتسە يېڭىلاشقا موھتاج بولغاندەك، دىنمۇ ھەم يېڭىلىنىدۇ. دىننى يېڭىلاش ــــ يېڭىدىن بىر نەرسە ئىجاد قىلىش ياكى يېڭى بىر نەرسىنى مەيدانغا كەلتۈرۈش دېگەنلىك بولماستىن، بەلكى ئىلگىرىكى ساغلام ھالىتىگە قايتۇرۇش دېگەنلىكتۇر.

الله چۈشۈرگەن قۇرئان بىلەن ھۆكۈم قىلىش بولسا ئىسلام

---

[1] ئەبۇداۋۇد توپلىغان، ئەلبانى «سەھىھ» دېگەن.

[2] ئەھمەد توپلىغان، ھاكىم «سەھىھ» دېگەن.

شەرىئەتتىدىكى مۇھىم ئىشلارنىڭ جۈملىسىدىندۇر. الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿أَلا لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ﴾ «يارىتىش ۋە ئەمر قىلىش (يەنى كائىناتنى تەسەررۇپ قىلىش) راستىنلا الله نىڭ ئىلكىدىدۇر»[1]. الله تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾ «ئىبادەت ۋە دىن بارىسىدىكى بارچە ھۆكۈملەر پەقەت الله قىلا مەنسۇپ، ئۇ سىلەرنى پەقەت ئۆزىگىلا ئىبادەت قىلىشقا بۇيرۇغان»[2]. الله تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ﴾ «(ئۇلار يەنى يەھۇدىيلار ۋە ناسارالار) نىڭ ئارىسىدا الله ساڭا نازىل قىلغان قۇرئاننىڭ (ئەھكامى) بويىچە ھۆكۈم قىلغىن، ئۇلارنىڭ نەپسى ـ خاھىشلىرىغا ئەگەشمىگىن، ئۇلارنىڭ الله ساڭا نازىل قىلغان قۇرئاننىڭ بىر قىسمىدىن سېنى ۋاز كەچۈرۈشىدىن ساقلانغىن»[3]. الله تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾ «كىملەركى الله نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمايدىكەن، ئۇلار كاپىرلاردۇر»[4]. الله تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ «الله نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمايدىغان كىشىلەر

[1] سۈرە ئەئراف 54ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە يۇسۇف 40ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[3] سۈرە مائىدە 49ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[4] سۈرە مائىدە 44ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

زالىملاردۇر»[1]. الله تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿**وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ**﴾ «الله نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمىغانلار پاسىقلاردۇر»[2]. الله تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿**أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ**﴾ «ئۇلار جاھىلىيەت دەۋرىنىڭ ھۆكمىنى تەلەپ قىلامدۇ؟ (الله قا) چىن ئىشىنىدىغان قەۋمنىڭ نەزىرىدە ھۆكۈمدە الله تىنمۇ ئادىل كىم بار»[3]. ھۆكۈم قىلىش مەسىلىسى ھەققىدە ئايەتلەر ئارقىمۇ-ئارقا كەلگەن بولۇپ، چوڭ ۋە مۇھىم مەسىلىلەر تەكرارلانغان.

ئىسلام ھۆكمىنى يۈرگۈزىدىغان ئىسلامىي خەلىپىلىك قاچان ئاخىرلاشتى؟ ئىسلامىي خىلاپەت (ئوسمانىيە خىلاپىتى) 1924-يىلى مۇشۇ ئاي، يەنى مارت ئېيىدا تولۇق ئاخىرلاشتى. ئەگەر بىز بۇ ھەدىستىن يەكۈن چىقىرىدىغان بولساق، الله تائالانىڭ بۇ ئۈممەتنى ئىسلامىي خىلاپەتسىز ۋە الله نىڭ ھۆكمى بىلەن ھۆكۈم قىلىنمايدىغان ھالەتتە 100 يىلدىن ئارتۇق تاشلاپ قويمايدىغانلىقىدىن بېشارەت ئالىمىز. مۇشۇنىڭغا ئاساسەن، يېقىن كەلگۈسىدە ئىلگىرىكى خىلاپەتنى قايتۇرۇپ كېلىمىز. چۈنكى، 2024-يىلى خىلاپەت يىقىلغىلى 100 يىل بولغان بولىدۇ. بىز ئاشۇ كەلگۈسىگە ناھايىتى يېقىن ياشاۋاتىمىز. مانا

---

[1] سۈرە مائىدە 45- ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە مائىدە 47- ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[3] سۈرە مائىدە 50- ئايەت.

بۇ ــ ھەدىستىن يەكۈنلەپ چىقىشىمىز مۇمكىن بولغان خۇش بېشارەتتۇر. دىنىمىز يېڭىلىنىشقا موھتاجدۇر، يەنى الله چۈشۈرگەن قۇرئان بىلەن ھۆكۈم قىلىشقا موھتاجدۇر. بۇ ئىش الله نىڭ ئىزنى بىلەن يېقىن كۈنلەردە روياپقا چىقىدۇ.

✧ ئۈچىنچى سەۋەب

پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دېگەن: «إذا تبايعتم بالعينة، وتبعتم أذناب البقر، ورضيتم بالزرع، وتركتم الجهاد في سبيل اللَّه، سلط اللَّه عليكم ذلا لا ينزعه عنكم حتى تراجعوا دينكم» «ئەگەر سىلەر جازانە تىجارەتلىرىگە بېرىلىپ، كالىنىڭ قۇيرۇقلىرىغا ئېسىلىپ، تېرىقچىلىق بىلەن مەشغۇل بولۇپ جىھادنى تاشلاپ قويساڭلار، الله سىلەرگە شۇنداق بىر خارلىقنى يۈكلەپ قويىدۇكى، تاكى سىلەر دىنىڭلارغا قايتمىغۇچە الله تائالا ئۇ خارلىقنى سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردىن كۆتۈرۈۋەتمەيدۇ».[1]

ئەگەر بىز ھەدىستە تىلغا ئېلىنغان ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولساق، الله بىزنى خارلىققا مۇپتىلا قىلىدۇكى، بىز دىنىمىزغا قايتىپ، دۇنيا بىلەنلا مەشغۇل بولۇشنى تەرك ئېتىپ، الله يولىدا جىھاد قىلمىغۇچە الله تائالا بۇ خارلىقنى كۆتۈرۈۋەتمەيدۇ. الله يولىدا جىھاد قىلىش خارلىقنى تۈگىتىپ، ئىززەتنى قايتۇرۇپ كېلىشنىڭ ۋاسىتىسىدۇر.

[1] ئەبۇ داۋۇد توپلىغان، ئەلبانى «سەھىھ» دېگەن.

مانا بۇ ــــ پەيغەمبەر ﷺ نىڭ كەسىپ ۋە ئۇنىڭ داۋاسىنى سۈپەتلىشىدۇر. كەسىپ بولسا بىزنىڭ زېمىنغا مايىل بولۇپ دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق ۋە تىجارەتكە بېرىلىپ، شۇ ئىشلار بىلەن بولۇپ كېتىپ جىھادنى تاشلاپ قويۇشىمىزدۇر. ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ انفِرُواْ فِي سَبِيلِ اللّهِ اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الأَرْضِ أَرَضِيتُم بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الآخِرَةِ﴾ «سىلەرگە ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلىشقا چىقىڭلار دېيىلسە، نېمىشقا يەرتۇتۇڭلاردىن ئايرىلغۇڭلار كەلمەيدۇ؟ دۇنيا ھاياتىنى ئاخىرەتتىكى (بەخت) بىلەن تېگىشىشكە رازى بولدۇڭلارمۇ؟»[1]. مانا بۇنىڭ ئۆزى كەسەللىكتۇر. ئەگەر بىز دۇنيا تىرىكچىلىكىدە بەسلىشىش ۋە دۇنيا بىلەنلا مەشغۇل بولۇشنى تاشلاپ، ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلساق، ئەنە شۇ ھەل قىلىش چارىسىدۇر.

بۈگۈن ئىراق، ئافغانىستان، سومالى ۋە پەلەستىندە بۇ ھەل قىلىش چارىسىنى تاللىغان كىشىلەرنىڭ كۈچەيگەنلىكىنى كۆرۈۋاتىمىز. ئۇلار پەيغەمبەر ﷺ سۈپەتلىگەن سۈپەتكە مۇۋاپىقلىشىۋاتقان كىشىلەردۇر. مانا بۇ غەلىبە يېقىنلىشىۋاتقانلىقىنىڭ بېشارىتىدۇر. چۈنكى ئاللاھ تائالا ئۆزىنىڭ يولىدا جىھاد قىلغانلارنى ياردەمسىز تاشلاپ قويمايدۇ. ئاللاھ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾ «بىز ئۈچۈن كۈرەش قىلغانلارنى ئەلۋەتتە يولىمىزغا يېتەكلەيمىز»[2].

[1] سۈرە تەۋبە 38- ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە ئەنكەبۇت 69- ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

ئۇلار ئۇزۇندىن بېرى بوشاشماستىن ۋە ئارقىغا چېكىنمەستىن مۇستەھكەم تۇرۇۋاتىدۇ، الله چوقۇم ئۇلارغا ياردەم بېرىدۇ. ئۇلار سەۋرى قىلىپ، الله تىن ياردەم سوراپ مۇشۇ يولنى داۋام قىلدى. يېقىن كەلگۈسىدە الله ئۇلارغا گۈزەل نەتىجىنى ئاتا قىلىدۇ. بۇ شەكسىز ئېنىق مەسىلىدۇر ۋە بىز ئۈچۈن خۇش بېشارەتتۇر. چۈنكى بىز جىھادىي ھەرىكەتنىڭ كۈنسايىن كۈچىيىۋاتقانلىقىنى كۆرۈۋاتىمىز. پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دېگەن: «لا تزال طائفة من أمتي يقاتلون على الحق ظاهرين إلى يوم القيامة» «مېنىڭ ئۇممىتىم ئىچىدىن بىر گۇرۇھ ھەق ئۈستىدە ئۇرۇش قىلىپ، غالىب ھالدا قىيامەت كۈنىگە قەدەر داۋام قىلىدۇ».[①]

✧ تۆتىنچى سەۋەب

ئامېرىكىلىق يەھۇدىي دۈشمەنلەر كىملەرنى ئۆلتۈرۈپ، كىملەرنى تۈرمىگە تاشلاپ، كىملەرگە ئازار بېرىۋاتىدۇ؟ ناھايىتى ئېنىقكى، مۇسۇلمانلارنى. ئۇلار مۇسۇلمانلارغا ئەزىيەت بېرىۋاتىدۇ، ئىقتىسادىي جەھەتتىن ئېمبارگو يۈرگۈزۈۋاتىدۇ. ئۇلار ئىلگىرى ئىراققا ئېمبارگو يۈرگۈزگەن ئىدى، ھېلىھەم يۈرگۈزۈۋاتىدۇ. ئۇلار غەززە ئەھلىنى ئىسكەنجىگە ئېلىۋاتىدۇ. مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇسۇلمانلار بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە الله نىڭ دوستلىرى، سادىق ۋە سالىھ كىشىلەر بار. پەيغەمبەر ﷺ مۇنداق دېگەن: الله تائالا

---

① مۇسلىم توپلىغان.

مۇنداق دەيدۇ: «من عادى لي وليا فقد آذنته بالحرب» «كىمكى مېنىڭ دوستۇمغا دۈشمەنلىك قىلىدىكەن، مەن ئۇنىڭغا قارشى جەڭ ئېلان قىلىمەن» .[1] مانا بۇ — غەلىبىنىڭ جەزمەن كېلىدىغانلىقىغا دەلىلدۇر.

دۈشمەنىنىڭ ئەزىيەتلىرى كۇنسايىن ئېشىۋاتىدۇ. دۈشمەن ئۆزۈندىن بېرى بۇ ئۈممەتنى تۈرمىگە قاماپ، ئۆلتۈرۈپ، ئەزىيەت بېرىۋاتىدۇ. الله تائالا ئۇلارنى پات يېقىندا چوقۇم ھالاك قىلىدۇ. مانا بۇ بىز ئۈچۈن بېشارەتتۇر. دۈشمەن بۇ ئۈممەتكە ئەزىيەت بەرمەكچى بولسىمۇ، شۈبھىسىزكى، الله تائالا ھەرگىز مۆئمىنلەرگە قارشى كاپىرلارغا يول بەرمەيدۇ، الله مۆئمىنلەرنى چوقۇم قوغدايدۇ.

✧ بەشىنچى سەۋەب

قېرىنداشلار! بىز ياردەم بېرىلىش (يەنى الله نىڭ ياردەم بېرىدىغانلىقى) توغرىسىدىكى سۆزىمىزنى ئاخىرلاشتۇرماقچىمىز. بۇ سۆزلەر الله نىڭ ئىزنى بىلەن بىزلەرگە بېرىلگەن خۇش بېشارەت بولۇپ، الله تائالانىڭ ئېيتقىنىدەك، بۇ بېشارەتلەر ئىلگىرىكى نۇقتىلارغا باغلانغان بولىدۇ. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ۝وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ**﴾ «ئۇلارغا ئۇرۇش ئېچىڭلار، الله ئۇلارنى سىلەرنىڭ قولۇڭلار بىلەن جازالايدۇ. الله ئۇلارنى خار قىلىدۇ، الله سىلەرنى

[1] بۇخارى توپلىغان.

ئۇلار ئۇستىدىن غالىب قىلىدۇ. (ئىسلام دىنىنى ئۇستۈن قىلىپ، كاپىرلارنى جازالاپ) مۆئمىن قەۋمنىڭ كۆڭلىگە شىپالىق (يەنى تەسەللى) بېرىدۇ [14]. ھەم ئۇلارنى دىللىرىدىكى ئاچچىقتىن خالاس قىلىدۇ»①.

شەۋكانى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دېگەن: [ﷲ تائالانىڭ ﴿قَاتِلُوهُمْ﴾ «ئۇلارغا ئۇرۇش ئېچىڭلار» دېگەن سۆزىگە تۆۋەندىكىدەك بىر قانچە تۈرلۈك پايدىلار ئەگىشىپ كەلگەن:

1. شەرىئەتنىڭ مەقسىتى زېمىندا ھەددىدىن ئاشقان كاپىرلارنى ئازابلاش بولۇپ، ﷲ تائالا مۆئمىنلەرنىڭ كاپىرلارغا قارشى ئۇرۇش ئېچىشى، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈشى ۋە ئەسىرگە ئېلىشى ئارقىلىق كاپىرلارنى ئازابلايدۇ. ئۆلتۈرۈش ۋە ئەسىرگە ئېلىش ئۇلارنى ئازابلاشتىكى ئەڭ ئۈنۈملۈك ئۇسۇلدۇر.

2. ئەسىرگە ئېلىش ئارقىلىق ئۇلارنى خارلاش. چۈنكى ئەسىرلىك ياكى مەغلۇب بولۇش خارلىق سەۋەبىدۇر. كاپىرلارنى جازالاش ۋە ئۇلارنى رەسۋا قىلىش ئۇرۇش ئارقىلىق بولىدۇ.

ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ قىبرىس فەتھىسىدىن كېيىن يىغلاپ ئولتۇرغاندا، زۇبەير ئىبنى نۇفەيل ئۇنىڭغا قاراپ: «ﷲ تائالا بىزگە غەلىبە ئاتا قىلىپ قىبرىسنى فەتھە قىلىپ بەرگەن تۇرسا، سەن مۇشۇنداق كۈندىمۇ يىغلاپ ئولتۇرامسەن؟» دېگەنىدى، ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: «بۇلار ئۆتمۈشتە كۈچلۈك خەلق

① سۈرە تەۋبە 14ـ ئايەت ۋە 15ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

ئىدى، ھازىر ئەسىر بولۇپ قالدى. ئەسىر بولۇپ قالغان بۇ كىشىلەرگە الله نىڭ ھېچبىر ھاجىتى يوق» دېگەن. ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ سۆزىنىڭ مەنىسى ــ الله تائالا بۇ قەۋمنى خار قىلدى، ئۇلار ئەسىرگە ئېلىندى، قۇل ۋە چۆرە قىلىندى. ئۇلار الله نىڭ نەزىرىدە نېمىدېگەن خار كىشىلەر-ھە! بۇ ئۇلارنىڭ دۇنيادىكى ئازاب ۋە رەسۋالىقىدۇر دېگەنلىكتۇر.

3. الله تائالانىڭ «ئۇلارغا قارشى سىلەرگە ياردەم ئاتا قىلىمىز» دېگەن بېشارىتى بولۇپ، ياردەم جىھاد ئىبادىتىدىن ئولتۇرۇۋېلىش ئارقىلىق ئەمەس، بەلكى الله نىڭ دۈشمەنلىرى بىلەن جەڭ قىلغان ۋاقىتتا كېلىدۇ. الله مۇئمىنلەرنى ئۇلار ئۈستىدىن غالىب قىلىدۇ.

4. الله تائالانىڭ «الله مۇئمىن قەۋملەرنىڭ قەلبلىرىگە شىپالىق ئاتا قىلىدۇ» دېگەن بېشارىتى بولۇپ، مانا بۇ ــ كاپىرلار بىلەن ئۇرۇش قىلىشنىڭ جەڭگە ئىشتىراك قىلالمىغان مۇئمىنلەرنىڭ قەلبلىرىگىمۇ شىپالىق ئاتا قىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

5. الله تائالانىڭ «الله تائالا ئۇرۇش قىلغانلارنى ئۇلارنىڭ دىللىرىدىكى ئاچچىقتىن خالاس قىلىدۇ» دېگەن بېشارىتى بولۇپ، بۇ ــ ئۇرۇشقا قاتنىشىپ قەلبلىرىدىكى كاپىرلارغا بولغان غەزەپ-نەپرىتى تەسەللى تاپقان مۇئمىنلەر ئۈچۈندۇر. چۈنكى مۇئمىنلەرنىڭ دىللىرى كاپىرلار تەرەپتىن يەتكەن ئازار-كۈلپەت

سەۋەبىدىن غەزەپكە تولغانلىقى ئۈچۈن، الله ئۇلارنىڭ قەلبلىرىدىكى غەزەپ ـ نەپرەتنى كەتكۈزىدۇ].

شەۋكانى رەھىمەھۇللاھ يەنە مۇنداق دېگەن: [ئايەتتىن ئېلىنغان تۆتىنچى ۋە بەشىنچى پايدا، يەنى الله تائالانىڭ «الله مۇئمىن قەۋملەرنىڭ قەلبلىرىگە شىپالىق ئاتا قىلىدۇ» ۋە «الله ئۇرۇش قىلغانلارنى ئۇلارنىڭ دىللىرىدىكى ئاچچىقتىن خالاس قىلىدۇ» دېگەن سۆزلىرى، ئۇلار (مۇئمىنلەر) الله قا ھەقىقىي ئىشەنگەنلىكى ئۈچۈن الله نىڭ ئۇلارغا كەلگۈسىدە چوقۇم غەلىبە ـ نۇسرەت ئاتا قىلىدىغانلىقىدىن بېشارەت بېرىدۇ. بىز ئىلاھىي ۋەدىدىن خۇش بېشارەت ئالىمىز ۋە ئۇنى چىن قەلبىمىزدىن تەستىقلايمىز، چۈنكى بىز الله نىڭ ۋەدىسىگە ئىمان كەلتۈرگەنمىز. مانا بۇ ئاجىز ھالەتتىكى مۇئمىنلەرنىڭ دىللىرىغا شىپالىق بېرىدۇ. ئۇلار ئاجىز ھالەتلىرىدە مۇشۇ ئىلاھىي بېشارەتلەردىن تەسەللى تاپىدۇ ۋە ئاجىز تۇرۇپ كەلگۈسىدە كېلىدىغان فەتىھلەردىن بېشارەت ئالىدۇ. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَلاَ تَهِنُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَنتُمُ الأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ﴾ «(جىھادتىن) بوشىشىپ قالماڭلار، شەھىد بولغانلار ئۈچۈن قايغۇرماڭلار، ئەگەر مۇئمىن بولساڭلار، ئۈستۈنلۈك قازىنىسىلەر»[①] . بۇ ئايەت ئۇھۇد ئۇرۇشىدىكى مەغلۇبىيەتتىن كېيىن نازىل بولغان. الله تائالا غەلىبە ـ نۇسرەت كەلگەن ۋاقىتتا مۇئمىنلەرنىڭ قەلبلىرىگە

[①] سۈرە ئال ئىمران 139 ـ ئايەت.

تەسەللى بېرىدۇ].

بىز هازىر پەلەستىن، ياكى غەربىي دېڭىز قىرغىقى، ياكى كابۇل ۋە ياكى باغدادنى ئازاد قىلىشتىن ئىبارەت چەكلىك دائىرىدىكى غەلىبە ـ نۇسرەت توغرىسىدا ئەمەس، بەلكى اللّٰه نىڭ شەرىئىتىنى تۇرغۇزىدىغان، ئاندىن كېيىن بىرلەشكەن هالەتتە بۈيۈك فەتىهلەر ئۈچۈن يۈرۈش قىلىدىغان پۈتۈن ئۈممەتنى ئازاد قىلىش توغرىسىدا توختىلىۋاتىمىز. بىز پەقەت ئىسلام زېمىنلىرىنى ئازاد قىلىش توغرىسىدىلا ئەمەس، بەلكى ئىلاهىي ۋەدىلەر ۋە پەيغەمبەر ﷺ نىڭ ئۇلۇغ هەدىسلىرىگە ئاساسلىنىپ تۇرۇپ هىندىستان، رىم ۋە زېمىننىڭ مەشرىق ۋە مەغرىبلىرىنى فەتىه قىلىش توغرىسىدا سۆزلەۋاتىمىز. ئەنە شۇ كۈنى بىز ئۈچۈن كاتتا غەلىبە ـ نۇسرەت كۈنىدۇر. گەرچە بىز بۈگۈن ئەڭ ئېغىر قىيىنچىلىق ۋە دەهشەتلىك ئېغىرچىلىقلارنى باشتىن كەچۈرۈۋاتقان بولساقمۇ، يېقىن كەلگۈسىدە شۇ قىيىنچىلىقلاردىن كېيىن كاتتا ياردەم ۋە كۆپ فەتىهلەر مەيدانغا كېلىدۇ.

بىز بۇ يەردە قىسقىچە توختىلىمىز. (سۇبهانەللاھ) بىز بۈگۈن يەهۇدىيلار ۋە ئامېرىكىنىڭ مۇسۇلمانلارغا سېلىۋاتقان زۇلۇمىنىڭ كۈنسايىن چەكتىن ئېشىۋاتقانلىقىنى؛ هىندى مۇرتلىرىنىڭ هىندىستاندا بولسۇن ياكى كەشمىردە بولسۇن ۋە ياكى ئۇنىڭدىن باشقا جايلاردا بولسۇن، مۇسۇلمانلارغا زۇلۇم قىلىشتا كۈنسايىن چەكتىن ئېشىۋاتقانلىقىنى؛ ئېفىئوپىيىلىكلەرنىڭ زۇلۇم

قىلىشقا ئۇرۇنغانلىقىنىمۇ كۆرۈۋاتىمىز. دېمەك، بىز تارىختىكى مىسلىسىز زۇلۇمنى بېشىمىزدىن كەچۈرۈۋاتىمىز. كاپىرلارنىڭ خۇددى بىر لوقما تائامغا ئولاشقان كەبى بىزلەرگە قارشى بىر-بىرىنى چاقىرىپ، تەرەپ-تەرەپتىن بىزلەرگە قارشى توپلىنىۋاتقانلىقى (اللّٰه نىڭ ياردىمىنىڭ) يېقىنلاشقانلىقىنىڭ بېشارىتىدۇر. بىز بۈگۈن پۈتۈن يەر يۈزىنى قاپلايدىغان كاتتا بىر فەتىھ توغرىسىدا سۆزلەۋاتىمىز. اللّٰه يەر يۈزىدىكى بارچە ئۈممەتكە چوقۇم گۇۋاھچى ۋە ھۆججەت تۇرغۇزىدۇ.

بۇ مەسىلە لۇت ئەلەيھىسسالام زامانىدىكى چىرايلىق ۋە كېلىشكەن يىگىتلەر سۈرىتىدە كەلگەن ئۈچ پەرىشتە ۋەقەلىكىدىمۇ روشەن نامايەن بولغانىدى. تەپسىرشۇناس ئالىملار تىلغا ئالغاندەك، پەرىشتىلەر ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇنىڭ قېشىدىن لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا قاراپ كېتىۋاتقىنىدا، ئۇلارنى تونجى بولۇپ لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ قىزى كۆردى ۋە دادىسى قېشىغا بېرىپ، بىرقانچە نەپەر يات كىشىلەرنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى خەۋەر قىلدى. لۇت ئەلەيھىسسالام شۇ ۋاقىتتىلا دەرھال ئۇلارنىڭ قېشىغا باردى. نېمە ئۈچۈن؟ چۈنكى لۇت ئەلەيھىسسالامغا ئۇلارنىڭ چىرايلىق ۋە كېلىشكەن يىگىتلەر ئىكەنلىك خەۋىرى يەتكەن ئىدى. شۇڭلاشقا، قەۋمىدىكى بىرەر گۇناھكار كىشىنىڭ ئۇلارنى مېھمان بولۇشقا تەكلىپ قىلىشىدىن بۇرۇن، ئۆزى ئۇلارنى مېھمان قىلىش

ئۇچۇن ئالدىراپ باردى.

ئەگەر ئۇ چىرايلىق ۋە قاملاشقان يىگىتلەر باشقا بىر ئۆيگە كېتىپ قالغان بولسا، باشقىلار ئۇلارغا يامانلىق قىلىشى مۇمكىن ئىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن، قەۋمى ئۇنى بىرەر كىشىنى مېھمان قىلىشتىن چەكلىگەن بولسىمۇ، لۇت ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى ئۆزى مېھمان قىلىش ئۈچۈن ئالدىراپ باردى. اللّٰه تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ «ئۇلار (لۇت قەۋمى): <بىز سېنى كەلگەن مۇساپىرلارنى ھىمايە قىلىشتىن توسمىغانمىدۇق؟> دېدى»[1]. لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ بىرەر كىشىگە ئۈچرىشىشى چەكلەنگەن بولۇپ، بۇ ئەمەل قىلىنىدىغان قانۇن سۈپىتىدە يولغا قويۇلغان ئىدى. لېكىن لۇت ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ بەلگىلىگەن قانۇنلىرىغا ئەمەل قىلمايتتى ۋە ئۇلارنى كۆزگە ئىلمايتتى.

لۇت ئەلەيھىسسالام مۇشۇ زالىملارنىڭ قائىدە تۈزۈملىرىگە قارشى چىقىش ئۈچۈن ئۆزىنى ھىمايە قىلىدىغان كىشىلەرنىڭ بولۇشىنى ئارزۇ قىلاتتى. اللّٰه تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ﴾ «لۇت ئېيتتى: <كاشكى مېنىڭ (سىلەرگە قارشى تۇرىدىغان) كۈچ-قۇۋۋىتىم بولسا ئىدى، ياكى ئىلتىجا قىلىدىغان كۈچلۈك جەمەتىم بولسا ئىدى (چوقۇم سىلەرگە زەربە بەرگەن بولاتتىم)>»[2]. لۇت ئەلەيھىسسالام ئۆزىنى قوغدايدىغان

---

[1] سۈرە ھىجر 70- ئايەت.
[2] سۈرە ھۇد 80- ئايەت.

بىرمۇ كىشىنىڭ يوقلۇقىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، يەنىلا ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ: «مېنىڭ قېشىمدا مېھمان بولۇڭلار، سىلەرنى ئۆزۈم مېھمان قىلىمەن» دېدى.

اللە تائالا لۇت ئەلەيھىسسالامغا قىز پەرزەنت ئاتا قىلغان بولۇپ، ئۇنىڭ بىرمۇ ئوغلى يوق ئىدى. قەبىلىسى بولسا گۇناھكار پاسىق قەۋم بولۇپ، بىرمۇ كىشى لۇت ئەلەيھىسسالام تەرەپتە تۇرمايتتى. لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇ يىگىتلەرنى كەينىگە قايتۇرۇۋېتىش ئويى بولسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ لۇت ئەلەيھىسسالامنى بېخىل دەپ ئويلاپ قېلىپ باشقا بىر ئۆيگە كېتىپ قالماسلىقى ئۈچۈن «قەۋمىم قېشىغا بارماڭلار» دېيەلمىدى. شۇنداقتىمۇ ئۇلارغا ھەقىقىي ئەھۋالنى چۈشەندۈرمەكچى بولۇپ، «اللە نى گۇۋاھ قىلىپ ئېيتىمەنكى، بۇ كىشىلەردىنمۇ ئېغىر گۇناھ ئىشلىگۈچى بىرەر قەۋم يوق» دېدى. پەرىشتىلەر چۈشەنگەن بولسىمۇ، سۆز قىلمىدى. لۇت ئەلەيھىسسالام ئاۋۋالقى گۇۋاھلىقىنى ئىككىنچى قېتىم تەكرارلىدى، پەرىشتىلەر يەنە سۆز قىلمىدى. ئۈچىنچى قېتىم گۇۋاھلىقىنى تەكرارلىدى، پەرىشتىلەر يەنە سۆز قىلمىدى. لۇت ئەلەيھىسسالام ئاخىرى ئۇلارنى كەنتكە باشلاپ كىرىشكە مەجبۇر بولدى.

ئىبنى كەسىر رەھىمەھۇللاھ ئېيتقاندەك، لۇت ئەلەيھىسسالام پەرىشتىلەرنىڭ ئىشىنى پەقەتلا بىلمىگەن ئىدى. پەرىشتىلەر اللە

تەرەپتىن لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىنى پەيغەمبىرىنىڭ گۇۋاھلىقىنى ئالماي تۇرۇپ ھالاك قىلماسلىقتىن ئىبارەت بۇيرۇقنى تاپشۇرۇپ ئالغان ئىدى. پەرىشتىلەر كەنت ئاھالىسى ھەققىدە ئۇلارنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ئۈچ قېتىم گۇۋاھلىق بەرگەنلىكىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، بۇ كەنتنى دۇم كۆمتۈرۈپ، ئۈستىگە ساپال تاشلارنى ياغدۇردى.

بۈگۈن پەلەستىن خەلقى يەھۇدىيلارغا، ئافغانىستان ۋە ئىراق خەلقى ئامېرىكىلىقلارغا، كەشمىر خەلقى ھىندىلارغا، شەرقىي تۈركىستان خەلقى خىتايلارغا، يىغىپ ئېيتقاندا، پۈتۈن ئىسلام مىللەتلىرى ئۆز ئۈستىدىكى ھۆكۈمەتلەرگە قارشى گۇۋاھلىق بېرىۋاتىدۇ. مانا بۇلار اللە نىڭ ئىزنى بىلەن كاپىرلارنىڭ زىيىنىغا ھۆججەت ۋە گۇۋاھلىق بولىدۇ. لۇت ئەلەيھىسسالام قەۋمىگە قارشى گۇۋاھلىق بەرگەندىن كېيىن ئازاب كېلىپ، ئۇلارنىڭ كۈنلىرى ئاخىرلاشقانغا ئوخشاش، بۇلارنىڭ كۈنلىرىمۇ ئاخىرلىشىدۇ. مانا بۇمۇ ئۈممەتنىڭ كەلگۈسىدە غەلىبە قىلىدىغانلىقىنىڭ بېشارىتىدۇر. چۈنكى بۇ كاپىرلار بۈگۈن ئۆزلىرىنىڭ زىيىنى ئۈچۈن ھۆججەت ۋە گۇۋاھچى تۇرغۇزۇۋاتىدۇ.

بىز يېقىن كەلگۈسىدە كېلىدىغان غەلىبە-نۇسرەتتىن خۇش بېشارەت ئالىمىز. اللە تائالادىن بىزلەرنى غەلىبە-نۇسرەتنىڭ سەۋەبچىلىرىدىن قىلىشىنى ۋە شۇ دەۋرنى بىزلەرگە نېسىپ قىلىشىنى سورايمىز. چۈنكى غەلىبە-نۇسرەتنىڭ سەۋەبچىلىرىدىن بولۇش ئىنتايىن كاتتا ئەجىر بولۇپ، بۇ ئەجىر

ئاشۇ زاماندىكى ئىسلامىي دۆلەتنى بەرپا قىلىدىغان كىشىلەرگىمۇ ئورتاق بولىدۇ.

ئى الله ! ئىسلام ۋە مۇسۇلمانلارنى ئەزىز قىلغىن، شېرىك ۋە مۇشرىكلارنى، يەنى سېنىڭ ۋە دىنىڭ دۈشمەنلىرىنى خار قىلغىن. ئى الله ! پەلەستىن، ئافغانىستان، ئىراق، كەشمىر ۋە سومالىدىن ئىبارەت ھەر جايلاردا سېنىڭ يولۇڭدا جىھاد قىلىۋاتقان مۇجاھىدلارغا ياردەم بەرگىن. ئى ھەممىدىن مېھرىبان الله ! ئۇلار بىلەن بىرگە بولغىن. ئى الله ! ئۇلارنىڭ سەپلىرىنى بىرلەشتۈرۈپ بەرگىن، ئوقلىرىنى نەق تەگكۈزۈپ بەرگىن، ئۇلارنى ھەق كەلىمە (تەۋھىد كەلىمىسى) ئۈستىدە بىرلەشتۈرۈپ بەرگىن.

ئى الله ! مۇسۇلمانلارنىڭ دۈشمەنلىرىنى ھالاك قىلىشنى ساڭا تاپشۇرىمىز. ئى الله ! ئۇلارنى قورشىغىن، ئۇلارنىڭ بىرىنىمۇ قويماي تەلتۆكۈس يوقاتقىن. ئى الله ! ئۇلارنىڭ بىرلىكىنى پارچىلىۋەتكىن، ئۇلارنىڭ سەپلىرىنى چېچىۋەتكىن، سەن ھەممىدىن كۈچلۈك، ھەممىدىن غالىب، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى زاتتۇرسەن. ئى الله ! بىزگە دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ياخشىلىق ئاتا قىلغىن. ئى ھەممىدىن غالىب، گۇناھلارنى كەچۈرگۈچى زات! بىزلەرنى ۋە ئاتا-ئانىلىرىمىزنى قەبرە ئازابى ۋە دوزاخ ئازابىدىن ساقلىغىن.

ئى الله ! يولباشچىمىز مۇھەممەد ﷺ گە، ئۇنىڭ ئائىلە-تاۋابىئاتلىرىغا ۋە ساھابىلىرىگە رەھمەت قىلغىن ۋە تىنچ-ئامانلىق ئاتا قىلغىن. (ئامىن)

اللّٰه تائالا مۇنداق دەيدۇ:
«اللّٰه ئىچىڭلاردىكى ئىمان ئېيتقان ۋە
ياخشى ئەمەللەرنى قىلغان كىشىلەرگە، ئۇلاردىن
بۇرۇن ئۆتكەنلەرنى زېمىندا ھۆكۈمران قىلغاندەك،
ئۇلارنىمۇ چوقۇم ھۆكۈمران قىلىشنى، ئۇلار ئۈچۈن
تاللىغان دىنىنى چوقۇم مۇستەھكەم قىلىپ بېرىشنى
ۋە ئۇلارنىڭ قورقۇنچىسىنى ئامانلىققا ئايلاندۇرۇپ بېرىشنى
ۋەدە قىلدى، ئۇلار ماڭا ئىبادەت قىلىدۇ، ماڭا ھېچ نەرسىنى
شېرىك كەلتۈرمەيدۇ، شۇ ۋەدىدىن كېيىن كاپىر بولغانلار
اللّٰەنىڭ ئىتائىتىدىن چىققۇچىلاردۇر [55]».
سۈرە ئەئراف 128- ئايەتنىڭ
بىر قىسمى